

«Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν,
δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν»

Ψαλμὸς πδ' (84,11)

ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ
ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

τοῦ Μητροπολίτου
Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δαιηλ

Πολλά εἶναι τὰ προβλήματα πού προκαλεῖ ἡ οἰκονομική κρίση πού διερχόμεστε. Εὐρισκόμαστε ἐνώπιον ἑνός ἐκρηκτικοῦ φαινομένου, πού δέν γνωρίζουμε πότε καί πῶς θά ἀντιμετωπισθεῖ. Τό φαινόμενο προσβάλλει τήν ἀνθρώπινη ὑπαρξη καί τήν προσωπική ἀξιοπρέπεια.

Οἰκογένειες καί πρόσωπα πίπτουν σέ ἐσχάτη ἔνδεια, καθὼς ἡ φτώχεια ἀπλώνεται, ὥστε νά στεροῦνται καί τὰ ἀπαραίτητα γιά νά συντηρηθοῦν στή ζωή. Οἱ πληροφορίες καί τὰ στοιχεῖα πού καθημερινῶς δημοσιεύονται συνθέτουν μιὰ εἰκόνα γεμάτη πόνο, δάκρυα, ἀγωνία, δυστυχία, ἀπόγνωση, ἀποκλεισμό καί στέρηση ἀπό στοιχειώδη κοινωνικά

ἀγαθά. Ἡ κρίση δοκιμάζει τούς κοινωνικούς θεσμούς καί τούς προσωπικούς δεσμούς μας.

Σέ παρόμοιες περιόδους κατά τήν δισχιλιετή ἐκκλησιαστική ἱστορία ἡ Ἐκκλησία ἀνακούφιζε, συμπαραστεκόταν παντοιοτρόπως σ' ὅσους χειμάζονταν ἀπό τήν ἀνέχεια καί πολλές ἄλλες αἰτίες.

Στήν ἐκκλησιαστική γραμματεία διασώθηκαν περίφημοι λόγοι τῶν ἁγίων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, πού στηλιτεύουν τήν πλεονεξία καί ἀπληστία τῶν πλουσίων, τήν ἀδιαφορία γιά τούς πτωχοῦς καί ἐξαίρουν τήν ἐλεημοσύνη καί φιλαδελφία.

Ἐπιλέξαμε καί παραθέτουμε ὠρισμένα ἀποσπάσματα ἀπό τούς λόγους τῶν ἁγίων Πατέρων μας γιά νά τά μελετήσουμε καί νά μᾶς βοηθήσουν ὅλους νά ἀποκτήσουμε τό ἦθος πού ἀπαιτεῖ ἡ ιδιότητα μας ὡς μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

«ΚΑΤΑ ΤΟΚΙΖΟΝΤΩΝ»

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ

- Ἡ κοινωνικὴ ἐκμετάλλευση αἰτία τῆς φτώχειας καὶ τῆς δυστυχίας τῶν πολλῶν.
- Ἀνώφελο νὰ δημιουργῆς πολλοὺς φτωχοὺς μὲ τὴν ἐκμετάλλευση καὶ ν' ἀνακουφίζης ἓνα μὲ τὴν ἐλεημοσύνη.

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

«Ἄργος καὶ πλεονεκτικὸς βίος ὁ τοῦ τοκίζοντος. Οὐκ οἶδε πόνον γεωργίας, οὐκ ἐπίνοιαν ἐμπορίας· ἐφ' ἑνὸς δὲ τόπου κάθηται, τρέφων ἐπὶ τῆς ἐστίας θηρία. Ἄσπαρτα αὐτῷ βούλεται τὰ πάντα καὶ ἀνήροτα φύεσθαι ἄροτρον ἔχει τὸν κάλαμον· χώραν, τὸν χάρτην· σπέρμα, τὸ μέλαν ὑετόν, χρόνον, αὐξάνοντα αὐτῷ λανθανόντως τὴν τῶν χρημάτων ἐπικαρπίαν. Δρέπανόν ἐστιν αὐτῷ ἡ ἀπαίτησις ἄλων, ἡ οἰκία, ἐφ' ἧς λεπτύνει τὰς τῶν θλιβομένων οὐσίας.

Τὰ πάντα ἴδια βλέπει. Εὐχεται τοῖς ἀνθρώποις ἀνάγκας καὶ συμφοράς, ἵνα πρὸς αὐτὸν ἠναγκασμένως ἀπέλθωσι. Μισεῖ τοὺς ἑαυτοῖς ἀρκοῦντας, καὶ τοὺς μὴ δεδανεισμένους ἐχθροὺς ἠγεῖται. Προσεδρεύει τοῖς δικαστηρίοις, ἵνα εὖρη τὸν στενούμενον τοῖς ἀπαιτηταῖς, καὶ τοῖς πράκτορσιν ἀκολουθεῖ, ὡς ταῖς παρατάξεσι καὶ τοῖς πολέμοις οἱ γῦπες. Περιφέρει τὸ βαλάντιον, καὶ δείκνυσι τοῖς πνιγομένοις τῆς θήρας δέλεαρ, ἵν' ἐκεῖνῳ διὰ τὴν χρεῖαν περιχήναντες, συγκαταπίωσι τοῦ τόκου τὸ ἄγκιστρον. Καθ' ἡμέραν ἀριθμεῖ τὸ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Ἀργόσχολη καί πλεονεκτική εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ τοκιστῆ. Δέ γνωρίζει αὐτός τούς κόπους τῆς γεωργίας οὔτε τὴν ἐφευρετικότητα τοῦ ἐμπορίου. Ἀντίθετα (ἀπὸ ὅ,τι συμβαίνει μ' ὅσους ἀσκοῦν παραγωγικά ἐπαγγέλματα), ὁ τοκιστὴς κάθεται στὸν ἴδιο πάντοτε τόπο, μέσα στοῦ σπίτι του μεγαλώνει τὰ θρεφτάρια τῆς κερδοσκοπίας. Ἄσπαρτα κι' ἀκαλλιέργητα θέλει τὰ πάντα γι' αὐτὸν νὰ φυτρώνουν. Γι' ἀλέτρι ἔχει τὴν πέννα· γιὰ χωράφι, τό χαρτί· γιὰ σπόρο, τό μελάνι· γιὰ βροχή, τό χρόνο πού τοῦ πολλαπλασιάζει ἀθόρυβα τούς τόκους τῶν χρημάτων. Δρεπάνι του εἶναι ἡ δικαστικὴ ἀπαίτηση τοῦ χρέους, ἀλώνι, τό σπίτι του ὅπου λιανίζει τίς περιουσίες τῶν ἀναγκεμένων ἀνθρώπων.

Ὅλων ὡν τ' ἀγαθὰ τὰ βλέπει δικά του. Εὐχεται στοὺς ἀνθρώπους ἀνάγκες καί συμφορές γιὰ νὰ τρέξουν ὑποχρεωτικά νὰ δανειστοῦν ἀπ' αὐτόν. Μισεῖ τούς αὐτάρκεις κι' ὅσους δέν ἔχουν δανεισθῆ ἀπ' αὐτόν, τούς θεωρεῖ ἐχθρούς του. Συχνάζει στά δικαστήρια γιὰ ν' ἀνακαλύψῃ κάποιον πού τὸν πιέζουν οἱ δανειστὲς του καί τούς φοροεισπράκτορες ἀκολουθεῖ, ὅπως τὰ κοράκια τούς στρατοὺς πού διεξάγουν πόλεμο (γιὰ νὰ τρῶνε τούς σκοτωμένους). Κουβαλαεῖ παντοῦ τό κομπόδεμα, καί σάν δόλωμα τό δείχνει σ'

κέρδος, καὶ τῆς ἐπιθυμίας οὐκ ἐμπίπλονται. Ἄχθεται πρὸς τὸν χρυσὸν τὸν ἐπὶ τῆς οἰκίας ἀποκείμενον, διότι κεῖται ἀργὸς καὶ ἄπρακτος...

Περιεργάζεται ὁ δανειστὴς τοῦ χρεώστου τὰς πράξεις, τὰς ἐκδημίας, τὰ κινήματα, τὰς μεταβάσεις, τὰς ἐμπορίας· κἂν φήμη τις παραγένηται σκυθρωπή, ὅτι λησταῖς ὁ δεῖνα περιέπεσεν, ἢ ἔκ τινος περιστάσεως εἰς πενίαν αὐτῷ μετεβλήθη ἢ εὐπορία, κἀθηται, τῷ χεῖρε συνδήσας, στένει συνεχῶς, ὑποδακρύει πολλά· ἀνελίττει τὸ χειρόγραφον, θρηνεῖ ἐν τοῖς γράμμασι τὸν χρυσόν, προσκομιζῶν τὸ συμβόλαιον, ὡς ἰμάτιον υἱοῦ τελευτήσαντος· ἀπ' ἀκείνου θερμότερον ἐγείρει τὸ πάθος. Ἄν δὲ καὶ ναυτικὸν ἦ τὸ δάνεισμα, τοῖς αἰγιαλοῖς προσκἀθηται, τὰς κινήσεις μεριμνᾷ τῶν ἀνέμων, συνεχῶς διερωτᾷ τοὺς καταίροντας, μὴ που ναυάγιον ἤκούσθη, μὴ που πλέοντες ἐκινδύνευσαν. Παγνοῦται τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν λειψάνων τῆς καθημερινῆς φροντίδος. Πρὸς δὲ τὸν τοιοῦτον λεκτέον. Παῦσαι, ἄνθρωπε, μερίμνης ἐπικινδύνου. Ἀνάπαυσαι ἀπὸ ἐλπίδος τηκούσης· μὴ τόκους ζητῶν σαυτῷ τὸ κεφάλαιον διαφθείρης. Παρὰ πένητος ζητεῖς προσόδους καὶ προσθήκας πλούτου, παραπλήσιον ποιῶν ὡς εἴ τις ἀπὸ χώρας αὐχμῶ θερμοτάτῳ ξηρανθείσης λαβεῖν θελήσειε σίτου θυμωνίας, ἢ πληθὸς βοτρυῶν ἐξ ἀμπέλου μετὰ νέφος χαλαζιφόρον, ἢ τέκνων τόκον ἀπὸ στείρας γαστρος, ἢ γάλακτος τροφήν ἐξ ἀτόκων γυναικῶν...

6

Πῶς οὖν προσεὔξη, ὁ τοκογλύφος; Μετὰ ποίου συνειδότος αἴτημα ἀγαθὸν ζητήσεις παρὰ Θεοῦ, ὁ πάντα λαμβάνων, καὶ μὴ μαθῶν διδόναι; Ἦ οὐκ οἶδας, ὅτι ἡ προσευχὴ σου ὑπό-

εκείνους πού τούς πνίγει ή ανάγκη ὥστε, ἀνοίγοντας γι' αὐτό τό στόμα τους, νά καταπιοῦν μαζί καί τό ἀγκίστρι τοῦ τόκου. Καθημερινά μετράει τά κέρδη, μά ή δίψα του γιά χρῆμα δέ σβήνει. Στεναχωριέται γιά τό χρυσάφι πού ἔχει φυλαγμένο στό σπίτι, ἐπειδή μένει ἀχρησιμοποίητο κι' ἀνεκμετάλλευτο...

Περιεργάζεται ὁ δανειστής ὅλες τίς πράξεις τοῦ ὀφειλέτη, τά ταξίδια του, τίς χειρονομίες του, τίς ἐπισκέψεις του, τίς ἐμπορικές συναλλαγές του. Κι' ἄν καμιά δυσάρεστη εἶδηση φθάση, ὅτι δηλ. ὁ τάδε ἔπεσε στους ληστές, ἤ ὅτι φτώχεψε ξαφνικά ἀπό κάποια ἀτυχία, κάθετα μέ σταυρωμένα τά χέρια, ἀναστενάζει ἀδιάκοπα, χύνει κρυφά μαῦρο δάκρυ· ξετυλίγει τό χρεώγραφο, θρηνεῖ τό χρυσάφι πού ἀντιπροσωπεύουν οἱ γραμμές του, προσκομίζει τό συμβόλαιο σά νά ἦταν ἔνδυμα πεθαμένου παιδιοῦ του· μάλιστα κι' ἀπό ἐκεῖνο, περισσότερη θλίψη τοῦ προκαλεῖ. Ἄν μάλιστα συμβῆ νά ἔχη δανείσει ναυτικούς, κάθετα διαρκῶς κοντά στους γιαλοῦς, μελετάει τίς κινήσεις τῶν ἀνέμων, ρωτάει ἐπίμονα ὅσους καταπλέουν, μήπως ἀκούστηκε κανένα ναυάγιο, μήπως κινδύνεψαν πουθενά ναυτικοί; Λυώνει ή ψυχή του κάτω ἀπό τό βᾶρος τῶν καθημερινῶν φροντίδων. Σ' ἓνα τέτοιον ἀξίζει βέβαια νά εἰπωθῆ: Σταμάτα, ἄνθρωπέ μου, τίς ἐπικίνδυνες αὐτές φροντίδες. Λυτρώσου ἀπό τήν ἐξουθενωτική προσδοκία τοῦ κέρδους· πρόσεξε μήπως κυνηγώντας τόκους, δαπανήσης τό πολύτιμο κεφάλαιο πού εἶναι ὁ ἑαυτός σου. Ζητεῖς εἰσοδήματα καί πρόσθετα πλούτη ἀπό τό φτωχό, κάνοντας κάτι ἀνάλογο μ' αὐτόν πού θᾶθελε νά πάρη θημωνιές σιτάρι ἀπό χωράφι πού τό ξέρανε ὁ λίβας, ἤ ἄφθονα σταφύλια ἀπό ἀμπέλι ἀπό τό ὅποιο πέρασε χαλαζοφόρο σύννεφο, ἤ παιδιά ἀπό στείρα κοιλιά ἤ θρεπτικό γάλα ἀπό γυναῖκες πού δέν ἔφεραν παιδί στόν κόσμο...

Πῶς θά προσευχηθῆς λοιπόν, τοκογλύφε; Μέ τί συνείδηση θά ζητήσης ἀπό τό Θεό κάποια εὐεργεσία, σύ πού ἔμα-

μνησις μισανθρωπίας ἐστίν; Τί συνεχώρησας, καὶ συγγνώμην αἰτεῖς; Τίνα ἤλέησας καὶ καλεῖς τὸν ἐλεήμονα; Ἄν δὲ καὶ δῶς ἐλεημοσύνην, μισανθρώπου φορολογίας, οὐκ ἀπὸ συμφορῶν ἀλλοτρίων δακρῶν γέμοντα καὶ στεναγμῶν; Εἰ ἐγνώριζεν ὁ πένης πόθεν ὀρέγεις τὴν ἐλεημοσύνην, οὐκ ἂν ἐδέξατο, ὡς ἀδελφικῶν σαρκῶν γεύεσθαι μέλλον, καὶ αἵματος τῶν οἰκείων· εἶπε δ' ἂν πρὸς σὲ λόγον γέμοντα σώφρονος παρρησίας· Μὴ μὲ θρέψης, ἄνθρωπε, ἀπὸ δακρῶν ἀδελφικῶν. Μὴ δῶς ἄρτον πένητι, γενόμενον ἀπὸ στεναγμῶν τῶν συμπτώχων. Ἀνάλυσον πρὸς τὸν ὁμόφυλον ὃ κακῶς ἀπήτησας, καὶ γὰρ ὁμολογήσω τὴν χάριν.

Τὶ ὠφελεῖς, πολλοὺς πτωχοὺς ποιῶν, καὶ ἓνα παραμυθούμενος; Εἰ μὴ πλῆθος ἦν τοκιστῶν, οὐκ ἂν ἦν τὸ πλῆθος τῶν πενομένων. Λυῖσόν σου τὴν φατρίαν, καὶ πάντες ἕξομεν τὴν αὐτάρκειαν...».

(P.G. 46, 437-445)

θες ὄλο νά παίρνης καί ποτέ νά μή δίνης; Ἡ μήπως σοῦ διαφεύγει ὅτι ἡ προσευχή σου ἀποτελεῖ ὑπόμνηση τῆς δικῆς σου ἀπανθρωπιᾶς; Ποιά συγχώρηση ἔδωσες καί ζητᾶς συγγνώμη; Ποιόν ἐλέησες κι' ἐπικαλεῖσαι τόν Ἐλεήμονα; Ἀλλά κι' ἂν ἀκόμα προσφέρης ἐλεημοσύνη, σάν προϊόν ἀπάνθρωπης ἐκμεταλλεύσεως, δέν θά ναι καρπός τῶν συμφωρῶν τῶν ἄλλων, γεμάτη δάκρυα καί στεναγμούς; Ἄν γνώριζε ὁ φτωχός ἀπό ποῦ προσφέρεις τήν ἐλεημοσύνη, δέν θά τή δεχόταν γιατί θά αισθανόταν σά νάμελλε νά γευθῆ σάρκες ἀδελφικές καί αἷμα συγγενῶν του. Θά σοῦ πετοῦσε δέ κατάμουτρα τοῦτα τά λόγια τά γεμάτα θάρρος καί φρονιμάδα: Μή μέ θρέψης, ἄνθρωπε, ἀπό τά δάκρυα τῶν ἀδελφῶν μου. Μή δώσης στό φτωχό ψωμί, βγαλμένο ἀπό τούς στεναγμούς τῶν ἄλλων φτωχῶν. Μοίρασε στους συνανθρώπους σου ὅσα μέ ἀδικίες μάζεψες καί τότε θά παραδεχθῶ τήν εὐεργεσία σου.

Ποιό τό ὄφελος, ἂν δημιουργεῖς πολλούς φτωχοῦς (μέ τήν ἐκμετάλλευση) κι' ἀνακουφίζεις ἓνα (μέ τήν ἐλεημοσύνη); Ἄν δέν ὑπῆρχε τό πλῆθος τῶν τοκογλύφων (τῶν ἐκμεταλλευτῶν γενικά), δέν θά ὑπῆρχε οὔτε ἡ στρατιά τῶν πεινασμένων. Ἄς διαλυθοῦν τά ὀργανωμένα οἰκονομικά συμφέροντα κι' ὄλοι θ' ἀποκτήσουμε τήν οἰκονομική μας αὐτάρκεια.

«ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΛΟΥΤΟΥΝΤΑΣ»

M. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

- Ἡ τυραννία τῆς ἐξεζητημένης πολυτέλειας.
- Ὡς πότε θὰ κυβερνάη ὁ πλοῦτος πὺ γεννάει τὸν πόλεμο καὶ γενικότερα τροφοδοτεῖ τὸ πολύμορφο ἠθικὸ καὶ κοινωνικὸ κακὸ;

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

«... Τὶ ἀποκριθῆση τῷ κριτῇ ὁ τοὺς τοίχους ἀμφιεννύς, ἄνθρωπον οὐκ ἐνδύεις; ὁ τοὺς ἵππους κοσμῶν, τὸν ἀδελφὸν ἀσχημονοῦντα περιορᾷς; ὁ κατασήπων τὸν σῖτον, τοὺς πεινῶντας οὐ τρέφεις; ὁ τὸν χρυσὸν κατορύσσων, τοῦ ἀγχομένου καταφρονεῖς;

Ἐὰν δὲ δὴ καὶ γυνὴ φιλόπλουτος συνοικῆ, διπλασίων ἢ νόσος' τὰς τε γὰρ τρυφὰς ἀναφλέγει, καὶ τὰς φιληδονίας συναύξει, καὶ κέντρα ταῖς περιέργοις ἐπιθυμίαις ἐνήσει, λίθους τινὰς ἐπινοοῦσα, μαργαρίτας καὶ σμαράγδους καὶ ὑακίνθους, καὶ χρυσόν, τὸν μὲν χαλκεύουσα, τὸν δὲ ἐξυφαίνουσα, καὶ διὰ πάσης ἀπειροκαλίας τὴν νόσον αὔξουσα.

Οὐ γὰρ ἐκ παρέργου ἢ περὶ ταῦτα σπουδῆ, ἀλλὰ καὶ νύκτες καὶ ἡμέραι τὰς περὶ τούτων μερίμνας ἔχουσι. Καὶ μύριοι τινὲς κόλακες, ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν ὑποτρέχοντες, συνάγουσι τοὺς ἀνδοθαφεῖς, τοὺς χρυσοχόους, τοὺς μυρεψοὺς, τοὺς ὑφάντας, τοὺς ποικιλτάς. Οὐδένα χρόνον ἀναπνεῖν δίδωσι τῷ ἀνδρὶ ἐκ τῶν συνεχῶν αὐτῆς ἐπιταγμάτων. Οὐδεῖς

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Τί θ' ἀποκριθῆς στό Θεό-Κριτή σύ πού καλύπτεις τούς τοίχους τοῦ σπιτιοῦ σου μέ πολύτιμα ταπέτα καί τό συνάνθρωπό σου δέν τόν ντύνεις οὔτε μέ τά πιά ἀπαραίτητα ρούχα; Σύ πού στολίζεις ἀκριβά τά ἄλογά σου καί τόν ἀδελφό σου πού δέν ἔχει πῶς νά κρύψη τήν ἀσχήμια του τόν περιφρονεῖς; Σύ πού προτιμᾷς νά σαπίζη τό σιτάρι στήν ἀποθήκη, παρά νά θρέψης τούς πεινασμένους; Σύ πού κρατᾷς θαμμένο στή γῆ τό χρυσάφι καί καταφρονεῖς τόν ἀναγκεμένο συνάνθρωπό σου;

Ἐάν μάλιστα συμπέση καί ἡ γυναίκα τοῦ πλούσιου νά εἶναι φιλάργυρη καί φιλάρεσκη, τότε πιά τό κακό διπλασιάζεται. Γιατί καί τίς ἀπολαύσεις ὑποδαυλίζει καί τίς φιληδονίες μαζί μ' αὐτόν αὐξάνει καί τίς περίεργες ἐπιθυμίες ἐξάπτει, ἐπινοώντας διάφορους πολύτιμους λίθους γιά στολίδια, ὅπως μαργαριτάρια καί σμαράγδια καί ὑάκυνθους καί χρυσάφι πολύ πού ἄλλο τό χρησιμοποιοῖ ἀτόφιο κατάλληλα δουλεμένο, ἄλλο τό κεντάει σέ ὑφάσματα καί γενικά ἐπιδεινώνοντας τήν ἀρρώστια (τῆς πλεονεξίας καί τῆς σπατάλης) μέ κάθε εἶδους ἐξεζητημένη πολυτέλεια.

Πατί δέν ἀποτελεῖ πάρεργο ἡ ἐντατική φροντίδα γιά ὅλα αὐτά, ἀλλά καί οἱ νύχτες καί οἱ μέρες εἶναι γεμάτες μ' αὐτήν. Κι' ἀκόμα ἀμέτρητοι κόλακες ἐπιστρατεύονται, πρόθυμοι νά

ἔξαρκει πλοῦτος ταῖς γυναικείαις ἐπιθυμίαις ὑπηρετούμενος, οὐδ' ἂν ἐκ ποταμῶν ἐπιρρέη...

Ἔως πότε χρυσός, τῶν ψυχῶν ἡ ἀγχρόνη, τὸ τοῦ θανάτου ἄγκιστρον, τὸ τῆς ἁμαρτίας δέλεαρ; Ἔως πότε πλοῦτος, ἡ τοῦ πολέμου ὑπόθεσις, δι' ὃν χαλκεύεται ὄπλα, δι' ὃν ἀκονάται ξίφη; Διὰ τοῦτον συγγενεῖς ἀγνοοῦσι φύσιν, ἀδελφοὶ κατ' ἀλλήλων φονικὸν βλέπουσι διὰ τὸν πλοῦτον αἱ ἐρημίαι τοὺς φονευτὰς τρέφουσιν, ἡ θάλασσα τοὺς καταποντιστάς, αἱ πόλεις τοὺς συκοφάντας. Τίς ἐστὶν ὁ ψεύδους πατήρ; τίς ὁ πλαστογραφίας δημιουργός; τίς ὁ τὴν ἐπιτοκίαν γεννήσας; Οὐχ ὁ πλοῦτος; οὐχ ἡ περὶ τοῦτον σπουδὴ; Τί πάσχετε, ἄνθρωποι; τίς ὑμῖν τὰ ὑμέτερα εἰς τὴν καθ' ὑμῶν ἐπιβουλὴν περιέτρεψε; Συνεργία πρὸς τῷ ζῆν. Μὴ γὰρ ἐφόδια κακῶν ἐδόθη τὰ χρήματα; Λύτρον ψυχῆς. Μὴ γὰρ ἀφορμὴ ἀπωλείας; Ἀλλ' ἀναγκαῖος ὁ πλοῦτος διὰ τοὺς παῖδας. Εὐπρόσωπος ἀφορμὴ πλεονεξίας αὕτη τοὺς γὰρ παῖδας προβάλλεσθε,

Ἡ παραβολὴ τοῦ Λαζάρου.

τρέξουν νά ικανοποιήσουν τίς ἀτέλειωτες ἐπιθυμίες της, νά συγκεντρώσουν τούς βαφεῖς, τούς χρυσοχόους, τούς ἀρωματοποιούς, τούς ὑφαντές, τούς διακοσμητές. Μέ τίς συνεχεῖς προσταγές της οὔτε μιά στιγμή δέν ἀφίνει τόν ἄνδρα της ν' ἀναπνεύσει. Κανένας πλοῦτος δέν ἐπαρκεῖ γιά νά ικανοποιήσει τίς γυναικεῖες ἐπιθυμίες, ἀκόμα κι' ἂν τρέχει σάν ποτάμι...

Ὡς πότε θά ναι παντοδύναμο τό χρυσάφι, τῶν ψυχῶν ἡ ἀγχόνη, τ' ἀγκίστρι τοῦ θανάτου, τῆς ἁμαρτίας τό δόλωμα; Ὡς πότε θά κυβερνά ὁ πλοῦτος, ἡ αἰτία τοῦ πολέμου, γιά τόν ὁποῖο κατασκευάζονται ὄπλα, γιά τόν ὁποῖο ἀκονίζονται ξίφη; Ἐξ αἰτίας τοῦ πλούτου συγγενεῖς λησμονοῦν τούς φυσικούς δεσμούς τῆς συγγένειας, ἀκόμα κι' ἀδελφοί ἀλληλοὑποβλέπονται μέ φονικές διαθέσεις. Χάριν τοῦ πλούτου οἱ ἐρμηιές τρέφουν τούς ληστές, ἡ θάλασσα τούς πειρατές καί οἱ πόλεις τούς συκοφάντες. Ποιός εἶναι ὁ πατέρας τῆς ψευτιάς; Ποιός ὁ δημιουργός τῆς πλαστογραφίας; Ποιός ὁ γεννήτορας τῆς ἐπιπορκίας; Δέν εἶναι ὁ πλοῦτος, δέν εἶναι ἡ ἀγωνιώδης μέριμνα γιά τήν ἀπόκτησή του; Τί παθαίνετε ταλαίπωροι ἄνθρωποι; Ποιός ἔκαμε ὥστε, τά οικονομικά μέσα πού ἔχουν προορισμό νά σᾶς ὑπηρετοῦν, νά στραφοῦν ἐναντίον σας (ἀπό ὑπηρετές δηλ. νά γίνουν δυνάστες σας); Σύνεργα γιά τή συντήρηση τῆς ζωῆς εἶναι. Μήπως δόθηκαν σάν ἐργαλεῖα τοῦ κακοῦ τά χρήματα; Λύτρα εἶναι γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ψυχῆς ἀπό τήν ἁμαρτία. Μήπως δόθηκαν γιά νά γίνουν αἰτία ἀπώλειας; Ἀλλά, θά ἰσχυρισθοῦν οἱ πλοῦσοι, ὁ πλοῦτος εἶναι ἀναγκαῖος γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν παιδιῶν. Εὐσχημη πρόφαση πλεονεξίας ὁ ἰσχυρισμός αὐτός. Προβάλλετε δηλ. σάν δικαιολογία τά παιδιά, ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἀποκαλύπτετε τίς βαθύτερες διαθέσεις τῆς καρδιάς σας. Μή φορτώνεις τίς προσωπικές σου εὐθύνες στόν ἀθῶο. Ἔχει κι' αὐτός τό δικό του Κριτή (στόν ὁποῖο θά λογοδοτήσει γιά τίς προσωπικές πράξεις του). Ἔχει τό δικό του Προνοητῆ πού φροντίζει γι' αὐτόν. Ἀπό ἄλλον (τόν Θεό) πήρε τή φλόγα τῆς ζωῆς, ἀπ' αὐτόν περιμένει καί τά ὑλικά ἐφόδια τά ἀπα-

τὴν δὲ καρδίαν πληροφορεῖτε. Μὴν αἰτιῶ τὸν ἀναίτιον ἴδιον ἔχει δεσπότην, ἴδιον ἔχει οἰκονόμον· παρ' ἄλλου τὴν ζωὴν ἐδέξατο, παρ' αὐτοῦ τὰς ἀφορμὰς ἀναμένει τοῦ βίου. Μὴ τοῖς γεγαμηκόσιν οὐκ ἐγράφη τὰ εὐαγγέλια. Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς;

Ὅτε ἤτεις παρὰ τοῦ Κυρίου τὴν εὐπαιδίαν, ὅτε ἠξίου γενέσθαι τέκνων πατήρ, ἄρα προσέδηκας τοῦτο. Δὸς μοι τέκνα, ἵνα παρακούσω τῶν ἐντολῶν σου; δὸς μοι τέκνα ἵνα μὴ φθάσω εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; Τίς δὲ καὶ ἐγγυητὴς ἔσται τῆς τοῦ παιδὸς προαιρέσεως, ὅτι εἰς δέον χρῆσεται τοῖς δοθείσι;

Πολλοῖς γὰρ ὁ πλοῦτος ὑπηρέτης ἀκολασίας ἐγένετο. Ἡ οὐκ ἀκούεις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ λέγοντος· Εἶδον ἀρρωστίαν δεινὴν, πλοῦτον φυλασσόμενον τῷ παρ' αὐτοῦ εἰς κακίαν αὐτῷ; καὶ πάλιν, ὅτι Ἀφίω ἐγὼ αὐτὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ μετ' ἐμέ· Καὶ τίς οἶδεν εἰ σοφὸς ἔσται, ἢ ἄφρων; Ὅρα δὴ οὐκ μὴ, μετὰ μυρίων πόνων τὸν πλοῦτον ἀθροίσας, ὕλην ἀμαρτημάτων ἐτέροις παρασκευάσης, εἶτα εὐρεθῆς διπλᾶ τιμωρούμενος, ὧν τε αὐτὸς ἠδίκησας, καὶ ὧν ἕτερον ἐφωδίασας. Μὴ οὐχὶ παντὸς τέκνου οἰκειότερα σοὶ ἔστιν ἡ ψυχὴ; Μὴ οὐχὶ πάντων μᾶλλον εἰς οἰκειότητα προσεγγίζεις; Πρώτη αὐτῇ ἀπόδος τὰ πρεσβεῖα τῆς κληρονομίας, πλουσίας αὐτῇ παράσχου τὰς ἀφορμὰς τῆς ζωῆς· καὶ τότε τοῖς παισὶ διαιρήσεις τὸν βίον. Οἱ μὲν γε παῖδες παρὰ γονέων μὴ διαδεξάμενοι, ἑαυτοῖς πολλάκις οἴκους ἐποίησαν· ἡ ψυχὴ δέ, παρὰ σοῦ ἐγκαταλειφθεῖσα, παρὰ τίνος ἐλεηθήσεται;...»

(P.G. 31, 288-300).

ραίτητα για τή συντήρησή του. Μήπως για τούς παντρεμένους δέν ισχύει αυτό πού εἶναι γραμμένο στά Εὐαγγέλια: «Ἄν θέλεις νά εἶσαι τέλειος, πούλησε τά υπάρχοντά σου καί μοίρασε τά χρήματα στούς φτωχούς;»

Ὅταν ζητοῦσες ἀπό τόν Θεό τήν εὐτεκνία, ὅταν ζητοῦσες ἐπίμονα νά γίνης πατέρας παιδιῶν, ἄραγε, πρόσθεσες καί τοῦτο: δός μου παιδιά γιά νά παρακούσω τίς ἐντολές σου; Δός μου παιδιά γιά νά μήν ἀξιωθῶ νά φτάσω στήν οὐράνια βασιλεία σου; Ἄλλ' ἐκτός αὐτοῦ, ποιός σοῦ ἐγγυᾶται γιά τίς καλές διαθέσεις τοῦ παιδιοῦ, ὅτι δηλ. θά χρησιμοποίηση σωστά ἐκεῖνα πού θά τοῦ δώσης;

Εἶναι γνωστό πώς γιά πολλούς ὁ πλοῦτος ἀποδείχθηκε ὑπηρέτης ἀκολασίας. Ἦ μήπως δέν ἀκοῦς τόν Ἐκκλησιαστή πού λέει: εἶδα φοβερή διαστροφή κι' ἀρρώστια, δηλ. τόν πλοῦτο πού φυλάγεται στό σπίτι τοῦ πλοῦσιου νά γίνεται αἰτία κακοῦ γιά τόν ἴδιο; Κι' ἀκόμα; ἀφίνω τόν πλοῦτο στόν ἀπόγονό μου· ποιός ὅμως γνωρίζει ἄν θά βγῆ μυαλωμένος ἢ ἀνόητος; Πρόσεξε λοιπόν καλά μήπως, συγκεντρώνοντας μέ χίλια βάσανα τόν πλοῦτο, δέν κάνεις τίποτα ἄλλο, παρά νά προετοιμάζης γιά ἄλλους ὑλικό κι' ἀφορμές ν' ἁμαρτήσουν καί στό τέλος βρεθῆς διπλά ἔνοχος τιμωρίας καί γιά τίς ἀδικίες δηλ. πού ὁ ἴδιος διέπραξες γιά νά πλουτίσης καί γιά τά μέσα διαφθορᾶς μέ τά ὅποια ἄλλον ἐφοδιάσες. Μήπως ἀπό ὅποιοδῆποτε παιδί δέν σοῦ εἶναι προσφιλέστερη ἢ ψυχή; Μήπως ἀπό ὅλα δέν σοῦ εἶναι αὐτή περισσότερο συγγενής; Σ' αὐτήν λοιπόν παραχώρησε τά πρωτεῖα τῆς κληρονομιάς, πλουσιοπάροχα δός της τά ἐφόδια τῆς αἰώνιας ζωῆς. Κι' ὅταν αὐτό θάξῃ γίνει, τότε πιά ἀσχολήσου καί μέ τή μοιρασιά τῆς περιουσίας σου στά παιδιά σου. (Βέβαια ἡ περιουσία σου θά εἶναι τότε κατ' ἀνάγκη μικρή. Τοῦτο ὅμως δέν ἔχει σημασία). Παιδιά πού δέν κληρονόμησαν τίποτα ἀπό τούς γονεῖς τους, δημιούργησαν μόνα τους ὀλόκληρα νοικοκυριά. Ἡ ψυχή σου ὅμως, ὅταν ἀπό σένα τόν ἴδιο ἐγκαταλειφθῇ, ἀπό ποιόν θά βρῆ ἔλεος καί βοήθεια;...

Ο ΠΛΟΥΤΟΣ ΚΑΡΠΟΣ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΣ ΚΙ ΑΡΠΑΓΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΚΟΣΤΟΜΟΥ

(Από τήν ΙΒ' ὁμιλία
στήν Α' πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολή)

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

«... Εἰ γάρ τὰ βιωτικά πράγματα καὶ ἐπίκηρα καὶ φθαρτὰ πόνων χωρὶς καὶ ἰδρώτων οὐδέποτε παραγίνεται τοῖς ἀνθρώποις, πολλῶ μᾶλλον τὰ πνευματικά.

Τὶ δέ, φησί, τοὺς ἐπιτυγχάνοντας οὐχ ὄρας, τοὺς δι' ὀλίγων πόνων μεγάλα κτησαμένους ἀγαθὰ; Ποῖα ἀγαθὰ; χρήματα, καὶ οἰκίας, καὶ πλέθρα γῆς τόσα καὶ τόσα, καὶ ἀνδραπόδων ἀγέλας, καὶ σταθμὸν ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ; ταῦτα λέγεις ἀγαθὰ, καὶ οὐκ ἐγκαλύπτῃ, οὐδὲ καταδύῃ, ἄνθρωπος περὶ οὐρανοῦ φιλοσοφεῖν προστεταγμένος, καὶ πρὸς τὰ τῆς γῆς κεχηρῶς πράγματα, καὶ ἀγαθὰ καλῶν ἃ μηδενὸς ἐστὶν ἄξια λόγου;

Εἰ ταῦτα ἀγαθὰ, πάντως καὶ τοὺς κεκτημένους αὐτὰ ἀγαθοὺς δεῖ καλεῖν ὁ γὰρ ἀγαθὸν τι ἔχων, πῶς οὐκ ἀγαθός; Τὶ οὖν, εἰπέ μοι; ὅταν οἱ κεκτημένοι αὐτὰ πλεονεκτῶσιν, ἀρπάξωσιν, ἀγαθοὺς αὐτοὺς καλέσομεν; Εἰ γὰρ ἀγαθὸν ὁ πλοῦτος, ἀπὸ δὲ πλεονεξίας συνάγεται, ὅσω ἂν αὐξήται, τοσούτῳ μᾶλλον τὸν ἔχοντα ἀγαθὸν ποιήσει νομιζέσθαι. Ἄρα

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Ἐάν δηλαδή τά βιοτικά πράγματα τά ὅποια καί πρόσκαιρα εἶναι καί φθαρτά δέν ἀποκτῶνται ἀπό τούς ἀνθρώπους χωρίς κόπους καί ἰδρώτες, πολύ περισσότερο τά πνευματικά.

Ἀλλά τί, θ' ἀντίπη κανείς, δέ βλέπεις τούς πιασμένους οικονομικά, αὐτούς πού μέ λίγους κόπους ἀπέκτησαν πολλά ἀγαθά; Ποιά ἀγαθά; Χρήματα καί σπίτια καί στρέμματα γῆς τόσα καί τόσα καί κοπάδια ἀπό δούλους κι' ἀσήμι καί χρυσάφι σέ μεγάλες ποσότητες; Αὐτά ἀποκαλεῖς ἀγαθά καί δέ σκεπάζεις τό πρόσωπό σου ἀπό ντροπή καί δέ ζητᾶς ν' ἀνοίξη ἡ γῆ νά σέ καταπιῇ, πού ἐνῶ σάν ἄνθρωπος ἔχεις προσταχθῆ νά φιλοσοφῆς γιά τόν οὐρανό, ἀποθαυμάζεις μ' ἀνοιχτό τό στόμα γήϊνα πράγματα κι' ἀποκαλεῖς ἀγαθά αὐτά πού εἶναι τελείως ἀνάξια λόγου;

Ἐάν αὐτά εἶναι ἀγαθά, τότε θά πρέπει ὅπωςδήποτε νά ἀποκαλοῦμε καί τούς κατόχους τούς ἀγαθούς. Γιατί κάποιος πού ἔχει κάτι τό ἀγαθό, μπορεῖ νά μὴν εἶναι κι' ὁ ἴδιος ἀγαθός; Τί λοιπόν, εἰπέ μου; Ὅταν οἱ κάτοχοί τους πλεονεκτοῦν κι' ἀρπάζουν, θά τούς ἀποκαλέσουμε ἀγαθούς; Ἐάν δηλ. εἶναι ἀγαθό πρᾶγμα ὁ πλοῦτος, ὅσο μεγαλώνει, τόσο περισσότερο θά κάμη νά νομίζεται ἀγαθός ὁ κάτοχός του.

οὖν ἀγαθὸς ὁ πλεονεκτῶν; Εἰ δὲ ὁ πλοῦτος ἀγαθός, ὑπὸ δὲ πλεονεξίας αὔξεται, ὅσῳ ἂν πλεονεκτῇ, ἀγαθώτερος ἔσται. Εἶδες τὴν ἐναντίωσιν; Ἀλλὰ ἂν μὴ πλεονεκτῇ, φησί.

Καὶ πῶς ἔνι γενέσθαι; ὀλέθριον γὰρ τὸ πάθος, καὶ οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστι μὴ ἀδικοῦντα πλουτεῖν. Τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἀπεφήνατο λέγων, ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας. Τὶ οὖν, φησιν, ἂν παρὰ πατρὸς δέξεται τὸν κληρὸν; Τὰ ἐξ ἀδικίας συλλεγέντα ἐδέξατο. Οὐ γὰρ δὴ ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ὁ πρόγονος ἐκείνου πλοῦσιος ἦν, ἀλλὰ πολλοὺς ἑτέρους εἰκὸς πρὸ ἐκείνου γεγενῆσθαι, εἶτα ἐν τοῖς πολλοῖς εὐρεθῆναί τινα ἀδίκως τὰ τῶν ἄλλων εἰληφότα καὶ καρπούμενον...»

(P.G. 62, 561-2).

Δεδομένου όμως ότι με την πλεονεξία συγκεντρώνεται, δέν καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι είναι αγαθός ο πλεονέκτης; Εάν δέ ο πλούτος είναι αγαθός, είναι δέ γνωστό ότι με την πλεονεξία αυξάνει, όσο πλεονεκτεί ο κάτοχός του, τόσο περισσότερο αγαθός θά είναι. Είδες την αντίφαση (στην οποία οδηγεί ή άποψη ότι ο πλούτος είναι κάτι τό αγαθό); Άλλ' εάν δέν πλεονεκτεί, θ' άντείπει κανείς. Καί πώς είναι δυνατό νά συμβή αυτό;

Έρωτώ γιατί είναι όλέθριο τό πάθος τής πλουτομανίας καί δέν είναι, δέν είναι μέ κανένα τρόπο δυνατό νά πλουτή κανείς χωρίς ν' άδική. Τουτο καί ο Χριστός τό έπιβεβαίωσε λέγοντας: «Ποιήσατε ύμίν φίλους έκ του μαμωνά τής άδικίας». Τί λοιπόν, θ' άντείπη κανείς, μ' άδικα μέσα θά έχη πλουτίσει άν κληρονομήση τόν πλούτο άπ' τόν πατέρα του; Τά προϊόντα τής άδικίας κληρονόμησε. Γιατί δέν ήταν βέβαια πλούσιος άπό τήν έποχή του Άδάμ ο πρόγονός του, αλλά φυσικό είναι νά υποθέσουμε ότι πολλοί ύπήρξαν πριν άπ' αυτόν, κάποιος δέ άπό τούς πολλούς άρπαξε τά αγαθά τών άλλων καί τά καρπώθηκε...

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ

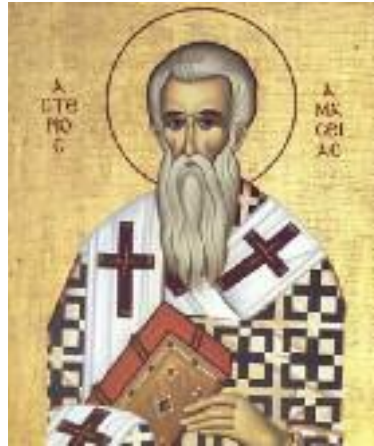
ΑΣΤΕΡΙΟΥ ΑΜΑΣΕΙΑΣ

(Ὁμιλία στὸν οἰκονόμο τῆς ἀδικίας
(Λουκ. ΙΣΤ', 1-13))

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

«Πολλάκις ὑμῖν εἶπον διαλεγόμενος, ὅτι πεπλασμένη τις καὶ ψευδὴς ἔννοια τοῖς ἀνθρώποις ἐμπесоῦσα, πληθύνει τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἐλαττοῖ τὰ ἀγαθὰ, ἅπερ ἕκαστος ὀφείλομεν ἐπὶ τῆς ἑαυτῶν πολιτείας ἀσκεῖν. Αὕτη δὲ ἐστὶν τὸ νομίζειν, ὅτι πάντα ὅσα ἔχομεν ἐν τῇ χρῆσει τοῦ βίου, ὡς κύριοι κεκτήμεθα καὶ δεσπόται. Καὶ ταύτης ἕνεκεν τῆς ὑπολήψεως, σφόδρως ὑπὲρ αὐτῶν διαμαχόμεθα, καὶ πολεμοῦμεν, καὶ δικαζόμεθα, καὶ εἰς ἄκρον αὐτῶν περιερχόμεθα, ὡς ἐξαιρέτων κτημάτων.

Ἡ δὲ ἀλήθεια οὐχ οὕτως ἔχει· ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἐναντίως. Πάντα γὰρ ὧν ἀπολάβομεν, οὐχ ἡμέτερα· οὔτε μὴν ἡμεῖς, ὡς αὐθένται καὶ κύριοι, τῷ βίῳ τούτῳ, ὡς ἡμετέρα οἰκία, ἐνωκίσθημεν· ἀλλ' ὡς πάροικοι, καὶ ἐπήλυδες, καὶ μετα-

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

Πολλές φορές, μιλώντας, σās εἶπα ὅτι κάποια πλαστή καὶ ψεύτικη ἰδέα καρφώθηκε στό μυαλό τῶν ἀνθρώπων, ἢ ὁποῖα πληθαίνει τά ἀμαρτήματα καὶ ἐλαττώνει τίς καλές πράξεις πού ὁ καθένας μας ὀφείλει ν' ἀσκῆ μέ τήν ὄλη συμπεριφορά του. Καί ἡ ἰδέα αὐτή εἶναι τό νά νομίζουμε ὅτι ὅλα ὅσα χρησιμοποιοῦμε στή ζωῆ μας τά ἐξουσιάζουμε σάν κύριοι κι' αὐθέντες. Καί ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως διαπληκτιζόμεθα ἄγρια γι' αὐτά καί φιλονεικοῦμε καί καταφεύγομε στά δικαστήρια καί συγκεντρώνομε ὅσο μπορούμε περισσότερα ἀπ' αὐτά σά νά ἐπρόκειτο γιά ἔξαιρετικῆς σημασίας ἀποκτήματα.

Ἡ ἀλήθεια ὁμως ὄχι μόνο δέ συμφωνεῖ, ἀλλά εἶναι καί τελείως ἀντίθετη. Ὅλα δηλαδή ὅσα ἀπολαμβάνομε δέν εἶναι δικά μας. Οὔτε καί μεῖς ἀκόμα οἱ ἴδιοι δέν εἴμαστε ἐγκαταστημένοι μέ τήν ιδιότητα τοῦ κυρίου καί τοῦ ἀφθέντη σέ τούτη ἐδῶ τῆ ζωῆ σά σέ δικό μας σπίτι. Ἀλλά σάν πάροικοι καί ξενομερίτες καί μετανάστες, ὀδηγοῦμεθα ἐκεῖ ὅπου δέν θέλομε κι' ὅταν δέν τό περιμένομε. Ἀποχωριζόμεθα δέ ἀπό τά ὑπάρχοντά μας ὅταν τό θελήσῃ ὁ Θεός, ὁ κύριος τῆς κτίσεως. Γι' αὐτό καί εἶναι εὐκολομετάβλητο πρᾶγμα ἡ πρόσκαιρη τούτη ζωῆ. Κι' αὐτός πού θεωρεῖται σήμερα ἔνδοξος, αὔριο

νάσται, ἀγόμεθα ὅπου οὐ θέλομεν καὶ ἡνίκα οὐ προσδοκῶμεν. Ἀφαιρούμεθα δὲ τῶν ὄντων, ὅταν δόξῃ τῷ Κυρίῳ τῆς κτίσεως. Διὸ καὶ εὐμετάβολον χρῆμά ἐστιν τὸ τῆς ἐπικήρου ταύτης ζωῆς· καὶ ὁ σήμερον ἐνδοξος, αὖριον ἐλεεινός, οἴκτου καὶ βοηθείας ἄξιος· ὁ νῦν εὐπορος καὶ εὐδυνούμενος ταῖς ὑλαῖς τοῦ πλούτου, πένης μετὰ μικρόν, οὐδὲ τὸν ἄρτον οἴκοθεν ἔχων, ὃν προσφέρηται εἰς ζωὴν. Καὶ τούτῳ μάλιστα ὁ Θεός ἡμῶν, τῶν θνητῶν ὑπερέχει, τῷ αἰεὶ ὁ αὐτὸς εἶναι, καὶ ὡσαύτως ἔχειν, καὶ ἀναφαίρετον κεκτηῆσθαι, ζοῆν, καὶ δόξαν, καὶ δύναμιν...

...Πάροικος γὰρ εἶ, ὀλιγοχρονίου χρήσεως καὶ παροδικῆς λαβῶν συγχώρησιν. Εἰ ἀμφιβάλλεις, ἐπὶ τοῖς γνωρίμοις κατάμαθε τὰ γινόμενα, καὶ τῇ ἀψευδεὶ διδασκάλῳ, τῇ πείρᾳ, παιδεύθητι.

Κέκτησαι χωρίον, ἢ παρὰ πατέρων λαβῶν, ἢ ἀπὸ τινὸς συναλλάγματος κύριος γεγονώς. Ἀναλόγισαι οὖν τῇ μνήμῃ καὶ ἀπαρίθμησαι πάντας, εἰ δύνασαι, τοὺς πρὸ σοῦ κατεσχηκότας αὐτό· ἐπίβαλλε δὲ καὶ τῷ μέλλοντι χρόνῳ τὸν νοῦν, καὶ πόσοι αὐτοῦ κυριεύουσι μετὰ σὲ κατανόησον. Φράσον δέ μοι, τίνος ἢ δεσποτεία, καὶ τίσι κατ' ἐξάαιρετον διαφέρουσα τοῖς ἐσχηκόσι, τοῖς ἔχουσιν, ἢ τοῖς μέλλουσιν; Εἰ γὰρ τις ἐκ μηχανῆς πάντας ἀθροίσειεν, εὐρεθήσονται πλείους τῶν βῶλων οἱ κεκτημένοι. Μᾶλλον δέ, εἴπερ ἀκριβῶς βούλει κατιδεῖν τίνι παρόμοιος ὁ βίος ἡμῶν μνημόνευσον εἶποτε ὥρα θέρους ὁδοιπορῶν, ἐθεάσω δένδρον ἀμφιθαλές, ἐπὶ πολὺ τοῦ πλάτους καὶ τοῦ μήκους διήκον, ἰκανὸν τῇ σκιᾷ οἰκίας πληρῶσαι χρεῖαν. Τούτῳ τερφθεὶς ὑπῆλθες,

καταντάει έλεεινός, άξιος οίκτου και βοήθειας· αυτός πού τώρα είναι εύπορος και διαθέτει άφθονα πλούτη, σέ λίγο μεταβάλλεται σέ ζητιάνο πού δέν έχει από δικούς του πόρους ούτε τό απαραίτητο ψωμί για νά συντηρηθί στή ζωή. Και κατά τουτο κυρίως διαφέρει ό Θεός από μάς τούς θνητούς, κατά τό ότι δηλαδή είναι πάντοτε ό ίδιος κι' απαράλλαχτος και διαθέτει αναφαίρετη ζωή και δόξα και δύναμη...

...Προσωρινός είσαι πάνω στή γή, στα άγαθά τής όποίας σου έχει παραχωρηθί άπλό δικαίωμα χρήσεως κι' αυτό τόσο σύντομο και παροδικό. Έάν άμφιβάλλεις γι' αυτό, πάρε γνωστά σου παραδείγματα και μελέτησε καλά τά συμβάντα και διδάξου από τόν άλάνθαστο δάσκαλο, τήν πείρα.

Έχεις ένα χωράφι τό όποιο είτε κληρονόμησες από τούς προγόνους σου, είτε άπόκτησες μέ κάποια συναλλαγή. Άναλογίσου λοιπόν και λογάρισε, αν μπορείς, όλους εκείνους πού τό έξουσίασαν πριν από σένα· μετάθεσε δέ τή σκέψη σου και στό μέλλον και συλλογίσου πόσοι πρόκειται μετά από σένα νά τό έξουσιάσουν. Πές μου τώρα σέ ποιόν άνήκει ή κυριότητα; Ποιων ή κυριότητα διαφέρει ουσιαστικά από τήν κυριότητα των άλλων; Έκείνων πού τό είχαν στό παρελθόν, εκείνων πού τώρα τό έχουν, ή εκείνων πού θά τό έχουν μελλοντικά; Έάν δηλαδή τούς συγκεντρώση κανείς όλους μέ μιās, θά βρεθούν περισσότεροι κι' από τούς βόλους του χωραφιου οι κάτοχοί του. Κι' ακόμα, αν θέλεις ν' αντιληφθίς ακριβώς μέ τί είναι παρόμοια ή ζωή μας, θυμήσου όταν κάποτε, σέ περίοδο θέρους, όδοιπορώντας, είδες δένδρο μέ πυκνό και πλούσιο φύλλωμα, ικανό ν' αναπληρώση μέ τή σκιά του τήν ανάγκη σπιτιου. Ευχαριστημένος από τή θέα του, ήλθες από κάτω και, για όσο χρόνο σου ήταν δυνατό, παρέμεινες εκεί. Όταν δέ ήλθε ή στιγμή τής αναχωρήσεως κι' ενω θά ήθελες μόλις τότε νά φθάνης στό δένδρο, άλλος όδοιπόρος κατέφθασε. Και σύ μέν φόρτωνες τίς άποσκευές σου, ενω εκείνος κατέβαζε τίς δικές του, και μέ μιās δια-

καί, ἐφ' ὅσον ἐξῆν, ἐκείσε κατέμεινες. Ἐπεὶ δὲ ἔδει πάλιν ἀπαραι, καὶ σοῦ βουλομένου τὴν ἀφίξιν, ἕτερος ὁδοιπὸρος ἐπέστη. Καὶ σὺ μὲν ἐφόρτους τὴν ἀποσκευὴν ὁ δὲ τὴν ἰδίαν καθήρει, καὶ πάντα τὰ σὰ ἄνδρον διεδέξατο, τὴν στιβάδα, τὸ πῦρ, τὴν τοῦ δένδρου σκιάν, τὸ παραρρέον ὕδωρ. Καὶ ὁ μὲν εἶχετο τῆς κατακλίσεως· σὺ δέ, τοῦ περιπάτου. Ἐτέρφθη κάκεινος, εἶτα ἀφῆκεν· καὶ τὸ ἐν δένδρον ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας ἐγένετο τάχα δέκα ξένων ὀλιγοχρόνιον καταφύγιον· καὶ τὸ πάντων γενόμενον, ἐνὸς ἦν τοῦ ὄντος κυρίου.

Οὕτως δὲ καὶ αἱ περιουσίαι τῆς ἐνταῦθα διαγωγῆς, τέρπουσι μὲν πολλοὺς καὶ τρέφουσι· τῆς δεσποτείας μόνω τῷ Θεῷ προσηκούσης, τῷ ἄφθαρτον καὶ ἀνώλεθρον ἔχοντι τὴν ζωὴν. Ἐδεῶσω καὶ πανδοχεῖον, ἐφ' οὗ πάντως ὁδεύων κατέλυσας· ἔλαβες δὲ ἐκεῖθεν πολλὰ, βαστάζων μηδέν, κλίνην, τράπεζαν, ἐκπώματα, πίνακα, ἄλλα σκεύη παντοδαπά. Οὐδέπω δὲ που πρὸς αὐτάρκειαν χρῆσαμένου, ἦκεν ἄλλος πνευστιῶν, κεκονιαμένος κατεπείγων σε καὶ ἐξείρων τοῦ πανδοχεῖου, καὶ ζητῶν τὰ ἀλλότρια ὡς ἐξαίρετα.

Τοιοῦτος ἡμῶν ὁ βίος, ἀδελφοί, καὶ εἶτι τῶν λεχθέντων παροδικώτερον. Ἐγὼ δὲ θαυμάζω τοὺς λέγοντας· Τὸ χωρίον μου· καί, ἡ οἰκία μου· ὅπως ματαίω συλλαβῇ ἐξοικειοῦνται τὰ μὴ προσήκοντα, καὶ τρισὶ στοιχείοις ἀπατηλοῖς ἐναγκαλίζονται τὰ ἀλλότρια. Ὡς γὰρ τὰ τῶν θαυμαστοποιῶν προσωπεῖα, ἔχει μὲν οὐδεὶς κατ' ἐξαίρετον, πάντες δὲ ἐπιτίθενται οἱ τῶν δραμάτων ὑποκριταί· οὕτω τὴν γῆν καὶ τὰς ἀπ' ἐκείνης ὕλας, ἄλλοι ἐξ ἄλλων ὡς ἱμάτια μετενδύονται».

(P.G. 40, 180-184).

δεχόταν όλα όσα μέχρι πριν από λίγο ήσαν δικά σου, δηλ. τό χορταρένιο στρώμα, τή φωτιά, τή σκιά τοῦ δένδρου, τό τρεχούμενο ἐκεῖ κοντά νερό. Κί' ἐκεῖνος μέν ἐτοιμαζόταν νά ξαπλώση, σύ δέ ξανάρχιζες τήν ὁδοιπορία. Ξεκουράσθηκε κί' ἐκεῖνος καί τά ἐγκατέλειψε μετά ὅλα' καί τό ἕνα δένδρο ἔγινε μέσα σέ μιά μέρα γιά δέκα ξένους ὀλιγοχρόνιο καταφύγιο· κί' αὐτό πού περιήλθε διαδοχικά στήν κατοχή ὅλων, ἀνήκε σ' ἕνα μόνο πραγματικό κύριο.

Τό ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καί μέ τίς περιουσίες πού χρησιμοποιοῦμε στό πέρασμά μας ἀπό τήν παρούσα ζωή. Τέρπονται μέν πολλούς καί τούς τρέφουν, ἡ κυριότητα ὅμως πάνω σ' αὐτές ἀρμόζει μόνο στό Θεό, τοῦ ὁποίου ἡ ζωή εἶναι ἀφθαρτη κί' ἀθάνατη. Θᾶτυχε νά δῆς καί πανδοχεῖο στό ὁποῖο ὅπωςδήποτε σέ κάποια ὁδοιπορία σου θά κατέλυσες. Δέχθηκες λοιπόν ἐκεῖ πολλά πράγματα, ἐνῶ δέν κρατοῦσες μαζί σου τίποτα, δηλ. κρεβάτι, τραπέζι, κύπελλα, πιάτα καί διάφορα ἄλλα σκεύη. Προτοῦ ὅμως καλά-καλά τά χρησιμοποίησες γιά τίς ἀνάγκες σου, κατέφθασε ἄλλος λαχανιασμένος, σκονισμένος πού σέ βίαζε ἐπίμονα νά βγῆς ἀπό τό πανδοχεῖο καί ζητοῦσε τά ξένα πράγματα σάν ἀποκλειστικά δικά του.

Τέτοια εἶναι ἡ ἐπίγεια ζωή μας, ἀδελφοί, κί' ἀπό ὅ,τι τήν περιγράψαμε ἀκόμα πιά παροδική. Ἐγώ δέ θαυμάζω αὐτούς πού λένε: τό χωράφι μου καί τό σπίτι μου, θαυμάζω πώς μέ μιά μάταιη συλλαβή (ὅπως εἶναι ἡ λέξη μου) ἰδιοποιοῦνται πράγματα πού δέν τούς ἀνήκουν καί μέ τρία ἀπατηλά γράμματα (αὐτά πού σχηματίζουν τό μου) ἀγκαλιάζουν τά ξένα πράγματα. Ὅπως δηλαδή οἱ προσωπίδες πού χρησιμοποιοῦνται στά θέατρα δέν ἀνήκουν ἀποκλειστικά σέ κανένα, ἀλλά τίς φορᾶνε ἐκ περιτροπῆς ὅλοι οἱ ἠθοποιοί, ἔτσι καί τή γῆ καί τά προϊόντα πού προέρχονται ἀπ' αὐτήν, ὁ ἕνας κατόπιν τοῦ ἄλλου τά ἐγκαταλείπουν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλάζοντάς τα ὅπως ἀλλάζουν ἐνδύματα.

ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΚΟΙΝΑ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

(Ἀπὸ τὴν 10ῃ ὁμιλία
στὴν Α' πρὸς Κορινθίους)

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

«... Πάντα γὰρ παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἔχομεν καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι καὶ τὸ ἀναπνεῖν, καὶ τὸ φῶς καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὴν γῆν· κἄν ἀποκλείσῃ τι τούτων, ἀπωλόμεθα καὶ διεφθάρημεν· πάροικοι γὰρ ἐσμεν καὶ παρεπίδημοι. Τὸ δὲ ἐμὸν καὶ τὸ σὸν τοῦτο ῥήματά ἐστι ψιλὰ μόνον· ἐπὶ δὲ πραγμάτων οὐχ ἔστηκε. Καὶ γὰρ εἰ τὴν οἰκίαν σὴν εἶναι φῆς, ῥῆμά ἐστι πράγματος ἔρημον. Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀήρ καὶ γῆ καὶ ὕλη τοῦ Δημιουργοῦ, καὶ σὺ δὲ αὐτὸς ὁ κατασκευάσας αὐτήν, καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα. Εἰ δὲ ἡ χρῆσις σή, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἀδελγός, οὐ διὰ τὸν θάνατον μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ θανάτου διὰ τὸ τῶν πραγμάτων εὐρίπιστον. Ταῦτ' οὖν συνεχῶς παρ' ἑαυτοῖς γράφοντες, φιλοσοφῆσωμεν, καὶ δύο τὰ μέγιστα κερδανοῦμεν· εὐχάριστοί τε γὰρ ἐσόμεθα καὶ ἔχοντες καὶ ἀφαιρούμενοι, καὶ οὐ μὴ δουλεύσωμεν τοῖς παρατρέχουσι καὶ τοῖς οὐχ ἡμῶν...

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

...Γιατί τά πάντα από τόν Χριστό τά ἔχομε πάρει. Κι' αὐτήν ἀκόμα τήν ὕπαρξή μας μέ τό θέλημά του τήν ἔχομε καί τή ζωή μας καί τήν ἀναπνοή μας καί τό φῶς καί τόν ἀέρα κι' ὀλόκληρη τή γῆ· κι' ἂν μᾶς στερήσῃ ἓνα ἀπ' αὐτά τά ἀγαθά, ἀμέσως θά χαθοῦμε καί θά καταστραφοῦμε. Ξενομερίτες δηλ. εἶμαστε καί περαστικοί ἀπό τή γῆ. Ὅσο γιά τούς ὄρους πού χρησιμοποιοῦμε: «τό δικό μου» καί «τό δικό σου» πρόκειται γιά ἀπλές λέξεις πού δέν ἀνταποκρίνονται στήν πραγματικότητα. Καί πράγματι, ἂν ἰσχυρισθῆς ὅτι τό σπίτι σου εἶναι δικό σου, ὁ ἰσχυρισμός σου αὐτός θά εἶναι ἀπλό σχῆμα λόγου, χωρίς ἀνταπόκριση στήν πραγματικότητα. Ἀπλούστατα γιατί κι' ὁ ἀέρας καί τό οἰκόπεδο καί τά διάφορα ὑλικά μέ τά ὁποῖα εἶναι κατασκευασμένο ἀνήκουν στό Δημιουργό καί σύ ἀκόμα ὁ κατασκευαστής του κι' ὅλα τά ἄλλα ὄντα. Κι' ἂν ὅπωςδῆποτε σοῦ ἀνήκει ἡ χρήση (τοῦ σπιτιοῦ καί γενικά τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν), ὅμως κι' αὐτή εἶναι ἀβέβαιη, ὄχι μόνο ἐξ αἰτίας τοῦ θανάτου, ἀλλά καί πρὶν ἀπ' αὐτόν λόγω τῆς ἀστάθειας γενικά τῶν ὄρων τῆς ἐπίγειας ζωῆς. Αὐτά λοιπόν ἔχοντας συνεχῶς βαθιά χαραγμένα στό μυαλό μας, ἄς δοῦμε μέ φιλοσοφική διάθεση τό θέμα τῆς ἰδιοκτησίας καί νά εἶμαστε βέβαιοι ὅτι θά βγοῦμε διπλά κερδισμένοι: καί εὐχαριστημένοι

Ἡ ψυχὴ σου οὐκ ἔστι σὰ, καὶ πῶς τὰ χρήματα ἐστὶ σὰ; Πῶς οὖν ἀναλίσκεις εἰς οὐδὲν δέον τὰ μὴ σὰ; οὐκ οἶδας ὅτι διὰ τοῦτο μέλλομεν ἐγκαλεῖσθαι, κακῶς αὐτοῖς χρησάμενοι;

Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἔστιν ἡμέτερα, ἀλλὰ τοῦ Δεσπότη, εἰς τοὺς ὁμοδούλους ἐχρῆν δαπανᾶν. Τοῦτο γοῦν καὶ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος ἐνεκαλεῖτο, ὅτι μὴ ἐποίησε, καὶ οἱ μὴ θρέψαντες τὸν Κύριον. Μὴ τοίνυν λέγε, ὅτι τὰ ἐμαυτοῦ ἀναλίσκω, καὶ ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ τρυφῶ. Οὐκ ἀπὸ τῶν σεαυτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων· ἀλλοτρίων δὲ λέγω, ἐπειδὴ σὺ βούλει· ἐπεὶ σὰ βούλεται εἶναι ὁ Θεὸς τὰ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἐγχειρισθέντα σοι. Γίνεται δὲ σὰ τὰ ἀλλότρια, ἂν εἰς ἐτέρους ἀναλώσης· ἂν δὲ εἰς σεαυτὸν ἀναλώσης ἀφειδῶς, ἀλλότρια γέγονε τὰ σὰ.

Ἐπειδὴ γὰρ ὠμῶς αὐτοῖς κέχρησαι, καὶ λέγεις, ὅτι τὰ ἐμὰ εἰς ἐμὴν ἀπόλαυσιν μόνον ἀναλωθῆναι δίκαιον, διὰ τοῦτο

Δευτέρα Παρουσία: Ἡ ἐτοιμασία τοῦ θρόνου καὶ ἡ ψυχοστασία.

δηλ. θά είμαστε πάντοτε, είτε έχουμε, είτε από ανώτερη βία στερούμεθα τά υλικά αγαθά καί δέν θά ύπάρχη κίνδυνος νά υποδουλωθοῦμε σέ πράγματα πού καί εύκολα μεταβάλλονται καί δέν μᾶς ἀνήκουν...

Ἡ ψυχὴ σου δέν εἶναι στήν πραγματικότητα δική σου καί πῶς τά χρήματα εἶναι δικά σου; Πῶς λοιπόν σπαταλαῶς ἄσκοπα πράγματα πού δέν σοῦ ἀνήκουν; Δέ γνωρίζεις ὅτι γι' αὐτόν ἀκριβῶς τό λόγο θά δικασθοῦμε στή μέλλουσα κρίση, ἐπειδή δηλ. θά ἔχουμε κάνει κακή χρήση τῶν χρημάτων;

Ἐπειδή λοιπόν δέν εἶναι δικά μας (τά χρήματα) ἀλλά τοῦ Θεοῦ, θά ἔπρεπε νά τά ξοδεύουμε χάριν τῶν συνανθρώπων μας. Γιὰ τήν παράλειψη αὐτοῦ ἀκριβῶς τοῦ καθήκοντος κατηγορήθηκε ὁ πλούσιος τῆς παραβολῆς κι' ὅλοι ἐκεῖνοι πού στήν περιγραφή τῆς Δευτέρας Παρουσίας φέρονται καταδικασμένοι ἐπειδή δέν ἔθρεψαν τόν Κύριο (στά πρόσωπα τῶν φτωχῶν). Λοιπόν μήν ἰσχυρισθῆς ποτέ ὅτι τά δικά μου ξοδεύω καί μέ τήν περιουσία μου διασκεδάζω. Δέν διασκεδάζεις μέ τήν περιουσία σου, ἀλλά μέ ἀγαθά πού ἀνήκουν στούς ἄλλους. Λέγω δέ ὅτι ἀνήκουν στούς ἄλλους, ἐπειδή σύ θέλεις νά στερηθῆς τήν ὠφέλεια πούμποροῦσες νά ἔχης ἀπό τήν καλή χρήση τους. Ἐπειδή, κατά βάθος, δικά σου θέλει ὁ Θεός νά εἶναι τά ἀγαθά πού σοῦ ἐμπιστεύθηκε γιά λογαριασμό τῶν ἀδελφῶν σου. Γίνονται δέ πραγματικά δικά σου τά ξένα, ἄν τά ξοδέψης χάριν τῶν ἄλλων. Ἄν ἀντίθετα τά ξοδέψης ἀλύπητα χάριν τοῦ ἑαυτοῦ σου, τότε ἀποξενώνεσαι ἀπό τά δικά σου (χάνεις δηλ. τήν βαθύτερη ὠφέλεια πού θάμποροῦσες νά ἔχης ἀπό τήν καλή χρήση τους).

Ἐπειδή δηλ. τά χρησιμοποιεῖς ἐγώϊστικά καί ἰσχυρίζεσαι ὅτι τά ὑπάρχοντά μου εἶναι δίκαιο νά διατεθοῦν γιά τή δική μου ἀποκλειστικά ἀπόλαυση, γιά τοῦτο τά ἀποκαλῶ ξένα. Κοινά δηλ. εἶναι, δικά σου καί τοῦ συνανθρώπου σου, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι κοινός ὁ ἥλιος, κι' ὁ ἀέρας καί ἡ γῆ κι' ὅλα τά ἄλλα φυσικά ἀγαθά. Κι' ὅπως προκειμένου γιά τό σῶμα

ἄλλοτρια αὐτὰ λέγω· κοινὰ γὰρ ἐστὶ σὰ καὶ τοῦ συνδούλου, ὡσπερ ἥλιος κοινὸς καὶ ἀήρ καὶ γῆ καὶ τὰ ἄλλα πάντα. Καὶ καθάπερ ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ παντὸς ἐστὶ τοῦ σώματος καὶ ἐνὸς ἐκάστου μέλους ἡ διακονία· ὅταν δὲ ἐνὸς μόνου γίνεται μέλους, καὶ τὴν ἰδίαν ἀπόλλυσιν ἐνέργειαν· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν χρημάτων συμβαίνει.

Καὶ ἵνα σαφέστερον ὁ λέγω γένηται, ἡ τροφή τοῦ σώματος ἢ κοινή δεδομένη τοῖς μέλεσιν, ἐὰν εἰς ἓν ἔλθῃ μέλος, κακείνου λοιπὸν ἄλλοτρια γίνεται. Ὅταν γὰρ μὴ δυνηθῇ πεφθῆναι μηδὲ θρέψαι, ἄλλοτρια κακείνου γέγονεν. Ἄν δὲ κοινή γένηται, κακείνου καὶ πάντων ἐστὶν ἴδια. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν χρημάτων, ἂν σὺ μόνος ἀπολαύσῃς καὶ σὺ ἀπώλεσας. Οὐ γὰρ αὐτῶν καρπώσῃ τὸν μισθόν, ἂν δὲ μετὰ τῶν ἄλλων κτήσῃ, τότε μᾶλλον ἔσται σά, καὶ τότε καρπώσῃ τὴν ὠφέλειαν. Οὐχ ὅρας ὅτι χεῖρες διακονοῦνται, καὶ στόμα λεαίνει, καὶ γαστήρ δέχεται; μὴ λέγει ἢ γαστήρ. Ἐπειδὴ ἐδεξάμην, ὀφείλω τὸ πᾶν κατέχειν; Μὴ τοίνυν, μηδὲ ἐπὶ τῶν χρημάτων τοῦτο σὺ λέγε· τοῦ γὰρ δεχομένου, τὸ μεταδιδόναι. Ὡσπερ οὖν κακία γαστρός τὸ κατέχειν τὰ βρώματα, καὶ μὴ διανέμειν· παντὶ γὰρ τῷ σώματι λυμαίνεται· οὕτω κακία τῶν πλεονεκτούντων, τὸ κατέχειν ὅπερ ἔχουσι παρ' ἑαυτοῖς τοῦτο γὰρ καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ἀπόλλυσιν».

(P.G. 61, 85-86).

μας, κάθε περιποίηση πού τοῦ προσφέρεται ἀνήκει καί σ' ὀλόκληρο τό σῶμα καί στό κάθε μέλος ξεχωριστά – ἄν περιορισθῇ σ' ἓνα μόνο μέλος, τότε καί τήν ὠφέλεια πού τοῦ ἀναλογοῦσε τό μέλος αὐτό τήν χάνει– ἔτσι συμβαίνει καί μέ τά χρήματα.

Καί γιά νά γίνη σαφέστερο αὐτό πού ὑποστηρίζω, θά μεταχειρισθῶ τό ἐξῆς παράδειγμα: Ἡ τροφή τοῦ σώματος πού εἶναι κοινή γιά ὅλα τά μέλη, ἐάν συγκεντρωθῇ ὅλη σ' ἓνα μόνο μέλος καί γι' αὐτό τό μέλος θά εἶναι χαμένη. Γιατί ἄν δέ μπορέση νά χωνευθῇ καί νά θρέψη τό σῶμα καί γιά τό ἓνα μέλος θά εἶναι χαμένη. Ὅταν ὅμως πάη σ' ὅλα τά μέλη, τότε κι' ἀπ' τό καθένα ξεχωριστά κι' ἀπό ὅλα μαζί τά μέλη ἀφομοιώνεται. Κάτι ἀνάλογο συμβαίνει καί μέ τά χρήματα. Ἄν δηλ. τά ἀπολαύσης ἀποκλειστικά μόνος σου καί γιά σένα πρέπει νά θεωροῦνται χαμένα. Γιατί δέν θά καρπωθῆς τό μισθό (τοῦ Θεοῦ) γιά τήν καλή χρήση τους, ἐνῶ ἄν τά μοιρασθῆς μέ τούς ἄλλους τότε περισσότερο θά εἶναι δικά σου καί τότε θά καρπωθῆς πραγματικά τήν ὠφέλεια πού προέρχεται ἀπ' αὐτά. Δέν βλέπεις ὅτι τά χέρια ὑπηρετοῦν καί τό στόμα μασάει καί τό στομάχι δέχεται τήν τροφή; Μήπως λέει τό στομάχι: ἐπειδή ἐγώ δέχθηκα τήν τροφή, ἄρα δικαιούμαι νά τήν κρατήσω ὀλόκληρη γιά τόν ἑαυτό μου; Οὔτε λοιπόν καί γιά τά χρήματα νά μήν ισχυρίζεσαι καί σύ κάτι τέτοιο. Καθῆκον ἐκείνου πού παίρνει, εἶναι νά δίνη. Ὅπως εἶναι κακό τό νά ιδιοποιηθῆι τό στομάχι τίς τροφές καί νά μήν τίς μοιράζη καί στά ἄλλα μέλη –γιατί ἔτσι ὀλόκληρο τό σῶμα τό ζημιώνει– ὅμοια εἶναι κακό καί τό νά προορίζουν οἱ πλεονέκτες τά ὑπάρχοντά τους μόνο γιά τόν ἑαυτό τους. Γιατί τοῦτο καί τούς ἑαυτούς των καταστρέφει καί τούς ἄλλους.

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΚΤΗΜΟΣΥΝΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

(Από τὴν 11ῃ ὁμιλία στὶς Πράξεις)*

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

«... Ἀπὸ τῆς πολλῆς προθυμίας τῶν ἐπιδιδόντων οὐδεὶς ἦν ἐνδεής. Οὐ γὰρ μέρει μὲν ἐδίδοσαν, μέρει δὲ ἐταμιεύοντο· οὐδὲ πάντα μὲν, ὡς ἴδια δέ. Τὴν ἀνωμαλίαν ἐκ μέσου ἐξήγαγον, καὶ ἐν ἀφθονίᾳ ἔζων πολλῇ· καὶ μετὰ πολλῆς δὲ τῆς τιμῆς τοῦτο ἐποίουν. Οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς χεῖρας ἐτόλμων δοῦναι, οὐδὲ τετυφωμένως παρεῖχον, ἀλλὰ παρὰ τοὺς πόδας ἔφερον, καὶ αὐτοὺς οἰκονόμους ἠφίεσαν γίνεσθαι, καὶ κυρίου ἐποίουν, ἵνα ὡς ἐκ κοινῶν λοιπὸν ἀναλίσκηται, ἀλλὰ μὴ ὡς ἐξ ἰδίων. Τοῦτο καὶ πρὸς τὸ μὴ κενοδοξεῖν αὐτοὺς συνεβάλλετο. Τοῦτο εἰ καὶ νῦν γέγονε, μετὰ πλείονος ἂν τῆς ἡδονῆς ἐβιώσαμεν, καὶ πλούσιοι καὶ πένητες. Οὐ τοῖς πένησι δὲ μᾶλλον, ἢ τοῖς πλουσίοις τοῦτο ἔφερον ἂν τὴν ἡδονήν. Καὶ εἰ βούλει, τέως ὑπογράψωμεν αὐτὸ τῷ λόγῳ, καὶ ταύτη καρπωσώμεθα τὴν ἡδονήν, ἐπειδὴ ἐν ἔργοις οὐ βούλεσθε. Μάλι-

* Ἡ ὁμιλία αὕτῃ ἀναφέρεται στὸ καθεστὼς τῆς κοινοκτημοσύνης τῆς πρώτης χριστιανικῆς κοινότητος τῶν Ἱεροσολύμων (Πράξ. Δ', 32-37).

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

...Ήταν τόση ή προθυμία μέ τήν όποία έδιναν (όσοι είχαν περιουσίες), ώστε δέν ύπήρχε ούτε ένας φτωχός (στήν πρώτη χριστιανική κοινότητα τών Ίεροσολύμων). Δέν έδιναν δηλ. μέρος μόνο από τήν περιουσία τους, κρατώντας τήν υπόλοιπη για τόν έαυτό τους, ούτε όλα μέν, αλλά μέ τό αίσθημα πώς ήσαν δικά τους και τά δώριζαν. Τήν άνωμαλία τής άνισης κατανομής τών αγαθών τήν είχαν έξαφανίσει από ανάμεσά τους και ζούσαν μέ μεγάλη άφθονία αγαθών. Καί τό θεωρούσαν τούτο ιδιαίτερα τιμητικό. Ούτε τολμούσαν δηλ. νά δίνουν οι ίδιοι απ' ευθείας στά χέρια τών φτωχών, ούτε αισθάνονταν περήφανοι πού έδιναν, αλλά μπροστά στά πόδια (τών Άποστόλων) έφερναν (τά χρήματα από τήν πώληση τών περιουσιών τους) κι' αυτούς άφιναν νά τά διαχειρισθοϋν κι' απόλυτους κύριους τούς καθιστούσαν, ώστε ή κατανάλωση νά γίνεται από αγαθά πού ανήκαν πιά σ' όλόκληρη τήν κοινότητα κι' όχι από δικά τους. Αυτός ό τρόπος έκτός τών άλλων, τούς βοηθούσε και στό νά μήν ύπερηφανεύονται. Άν και σήμερα γινόταν τό ίδιο, θά ζούσαμε πού ευτυχισμένοι και οι πλούσιοι και οι φτωχοί. Μάλιστα όχι τόσο στους φτωχούς, όσο στους πλούσιους θά έφερνε τούτο τή χαρά και τήν ευτυχία. Κι' αν θέλετε, ως πα-

στα μὲν γὰρ καὶ ἐξ ἐκείνων δῆλον τῶν τότε γενομένων, ὅτι πωλοῦντες οὐκ ἦσαν ἐνδεεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς πένητας πλουσίους ἐποιοῦν.

Πλὴν ἀλλὰ καὶ νῦν ὑπογράψωμεν τοῦτο τῷ λόγῳ, καὶ πάντες τὰ αὐτῶν πωλήτωσαν πάντα, καὶ φερέτωσαν εἰς μέσον, τῷ λόγῳ λέγω μηδεὶς θορυβεῖσθω, μήτε πλούσιος, μήτε πένης. Πόσον οἶει χρυσίον συναγεσθαι; Ἐγὼ στοχάζομαι (οὐ γὰρ δὴ μετὰ ἀκριβείας δυνατὸν εἰπεῖν), ὅτι εἰ πάντες καὶ πᾶσαι τὰ αὐτῶν ἐνταῦθα ἐκένωσαν χρήματα, καὶ χωρία καὶ κτήματα καὶ οἰκίας ἀπέδοντο (ἀνδράποδα γὰρ οὐκ ἂν εἴποιμι· οὐδὲ γὰρ τότε τοῦτο ἦν, ἀλλ' ἐλευθέρους ἴσως ἐπέτρεπον γίνεσθαι)· τάχα ἂν ἑκατὸν μυριάδες λιτρῶν χρυσίου συνήχθησαν· μᾶλλον δὲ καὶ δις καὶ τρις τοσαῦτα.

Εἰπέ γὰρ μοί, ἡ πόλις ἡμῖν εἰς πόσον μιγάδων ἀριθμὸν νῦν τελεῖ; πόσους βούλεσθε εἶναι Χριστιανούς; βούλεσθε δέκα μυριάδας, τὸ δὲ ἄλλο Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων; πόσαι μυριάδες χρυσίου συνελέγησαν; πόσος δὲ ἀριθμὸς ἐστὶ πενήτων; Οὐκ οἶμαι πλέον μυριάδων πέντε. Τούτους δὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τρέφεσθαι, πόση ἀφθονία ἦν; Μᾶλλον δὲ κοινῆς τῆς τροφῆς γινομένης, καὶ συσσιτίων ὄντων, οὐδὲ πολλῆς ἂν ἐδέησε δαπάνης. Τὶ οὖν, φησίν, ἐμέλλομεν ποιεῖν μετὰ τὰ ἀναλωθεῖναι; Σὺ οἶει δυνηθῆναι ἀναλωθῆναί ποτε; οὐ γὰρ ἂν μυριοπλασίων ἢ τοῦ Θεοῦ χάρις γέγονε; οὐ γὰρ πλουσίως ἂν ἢ τοῦ Θεοῦ χάρις ἐξεχύθη; Τὶ δὲ; οὐκ ἂν οὐρανὸν ἐποιήσαμεν τὴν γῆν; Εἰ ἔνθα τρισχίλιοι καὶ πεντακισχίλιοι, τοῦτο γενόμενον οὕτως ἔλαμψε, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν πενίαν ἠτιάσατο, πόσω μᾶλλον ἐν τοσοῦτῳ πλήθει; τίς δὲ

ραστήσουμε κατ' ἀρχὴν μέ λόγια τό γεγονός ἐκεῖνο καί μ' αὐτόν τόν τρόπο ἄς ἀπολαύσουμε τή χαρά καί τήν εὐτυχία τῆς ἀδελφωμένης ζωῆς, ἀφοῦ δέν θέλετε νά τήν ἀπολαύσουμε στήν πράξη. Γιατί εἶναι ἀπό ἑαυτοῦ του φανερό, προπαντός ὁμως ἀπό ὅσα συνέβησαν τότε, πῶς διαθέτοντας τίς περιουσίες τους οἱ πλούσιοι, ὄχι μόνο δέν φτώχηναν ἀλλά καί τούς φτωχοῦς τούς ἔκαμαν πλούσιους.

Ἀλλά καί τώρα ἄς περιγράψουμε μέ λόγια τό καθεστῶς ἐκεῖνο κι' ὅλοι χωρίς καμία ἐξάιρεση ἄς πουλήσουν ὅλα τὰ ὑπάρχοντά τους κι' ἄς καταθέσουν ἐδῶ μπροστά τήν ἀξία τους, ἐπαναλαμβάνω μέ λόγια μόνο, κανένας ἄς μή θορυβηθῆ, οὔτε πλούσιος οὔτε φτωχός. Πόσο χρυσάφι νομίζετε πῶς θά συγκεντρωθῆ; Ἐγώ ὑποθέτω (γιατί δέν εἶναι βέβαια δυνατό νά τό καθορίσω μ' ἀκρίβεια) ὅτι ἂν ὅλοι κι' ὅλες καταθέσουν ἐδῶ εἰλικρινά ὅλα τὰ μετρητά τους καί προσφέρουν ἐπί πλέον καί τὰ χωράφια τους κι' ὅλα γενικά τὰ ιδιόκτητα ἀντικείμενα καί τὰ σπίτια τους (γιά δούλους δέν κάνω λόγο ἐπειδή οὔτε τότε συνέβη κάτι τέτοιο, ἀλλά τούς ἐλευθέρωναν καί τούς ἐξίσωναν μέ τούς ἑαυτούς των), σέ λίγο θά συγκεντρωνόταν χωρίς ἀμφιβολία μέχρι ἕνα ἑκατομμύριο λίτρες χρυσάφι, ἢ καλύτερα δύο καί τρεῖς φορές αὐτή ἡ ποσότητα.

Εἰπέ μου λοιπόν ἡ πόλη μας (ἡ Κωνσταντινούπολις) πόσους κατοίκους ἀριθμεῖ συνολικά; Πόσοι ἀπ' αὐτούς θά θέλατε νά ὑποθέσουμε ὅτι εἶναι χριστιανοί; Θά συμφωνούσατε ἑκατό χιλιάδες καί οἱ ὑπόλοιποι εἰδωλολάτρες καί Ἰουδαῖοι; Πόσες δεκάδες χιλιάδες λίτρες χρυσάφι συγκεντρώθηκε, πόσος δέ εἶναι ὁ ἀριθμός τῶν φτωχῶν; Δέ νομίζω περισσότεροι ἀπό πενήντα χιλιάδες. Γιά νά τρέφονται λοιπόν αὐτοί καθημερινά, πόση ἀφθονία μέσων θά ὑπῆρχε! Ἐάν μάλιστα ἡ διατροφή ἦταν κοινή καί λειτουργοῦσαν συσσίτια, δέν θά χρειάζονταν καί πολλά ἔξοδα. Τί ὁμως, θά μοῦ πῆτε, θά κάναμε, ὅταν θά ξοδεύονταν τὰ χρήματα;

οὐκ ἂν καὶ τῶν ἔξωθεν ἀπέδωκεν; Ἴνα δὲ δείξω, ὅτι τὸ διασπάσθαι, τοῦτο δαπανηρὸν καὶ πενίας ποιητικόν, ἔστω οἰκία, ἔνθα παιδία δέκα καὶ γυνή καὶ ἀνὴρ καὶ ἡ μὲν ἐριουργεῖτω, ὁ δὲ ἔξωθεν φερέτω προσόδους· εἶπε δὴ μοι, οὔτοι κοινῇ σιτούμενοι, καὶ μίαν ἔχοντες οἰκίαν, πλείονα ἂν ἀναλίσκοιεν, ἢ διασπασθέντες;

Εὐδηλον, ὅτι διασπασθέντες· Εἰ γὰρ μέλλοιεν διασπασθαι τὰ δέκα παιδία, δέκα καὶ οἰκημάτων χρεία, δέκα τραπέζων, δέκα ὑπηρετῶν, καὶ τῆς ἄλλης προσόδου τοσαύτης. Τὶ δέ, ἔνθα δούλων πλῆθος ἔστιν; οὐχὶ διὰ τοῦτο πάντες μίαν ἔχουσι τράπεζαν, ὥστε μὴ πολλὴν γενέσθαι τὴν δαπάνην; Ἡ γὰρ διαίρεσις ἀεὶ ἐλάττωσιν ἐμποιεῖ, ἡ δὲ ὁμόνοια καὶ συμφωνία αὐξήσιν. Οὕτως οἱ ἐν τοῖς μοναστηρίοις ζῶσι νῦν, ὥσπερ ποτὲ οἱ πιστοί. Τίς ἂν ἀπέθανεν οὖν ἀπὸ λιμοῦ; τίς δὲ οὐ διετράφη μετὰ ἀφθονίας πολλῆς; Νῦν μὲν οὖν τοῦτο δεδοίκασιν ἀνθρωποὶ μᾶλλον, ἢ εἰς πέλαγος

Ἱερουσαλήμ

Όμως νομίζετε πώς θά ἦταν ποτέ δυνατό νά ξοδευθοῦν; Δέν θά μᾶς χορηγοῦσε ὁ Θεός τή χάρη του, ἱκανή ν' ἀναπληρώση ποσόν ἄπειρες φορές μεγαλύτερο ἀπ' αὐτό; Δέν θά ξεχυνόταν δηλ. πλουσιοπάροχα πάνω σέ μιά τέτοια κοινωνία ἢ χάρη τοῦ Θεοῦ; Τί θά προέκυπτε λοιπόν; Δέν θάχαμε μετατρέψει τή γῆ σέ οὐρανό; Ἄν ἐκεῖ (στήν πρώτη Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων) ὅπου οἱ πιστοί ἀνέρχονταν σέ τρεῖς μέ ἑντε χιλιάδες ἔγινε αὐτό καί πέτυχε κι' ἔλαμψε τόσο πολύ καί κανένas ἀπ' αὐτούς δέν παραπονέθηκε γιά φτώχεια, πόσο περισσότερο θά πετύχαινε ἐφαρμοζόμενο ἀπό ἓνα μεγάλο πλῆθος πιστῶν; Ποιός δέ κι' ἀπό τούς ἐκτός τῆς πόλεως μας χριστιανούς δέν θά ἔσπευδε πρόθυμα νά προσθέσῃ κι' αὐτός τήν προσφορά του; Γιά νά σᾶs ἀποδείξω δέ πώς ἡ διάσπασῃ, αὐτή εἶναι δαπανηρή καί πρόξενῃ τῆς φτώχειας, ἄς πάρουμε σάν παράδειγμα μιά οἰκογένεια πού τήν ἀποτελοῦν δέκα παιδιά, ἢ γυναίκα κι' ὁ ἄνδρας καί ἡ μὲν γυναίκα ἄς ὑποθέσουμε πώς γνέθῃ καί ὑφαίνει, ὁ δέ ἄνδρας πώς ἔχει εἰσόδημα ἀπό ἐξωτερική ἐργασία. Εἰπέ μου λοιπόν, πότε θά ξοδεύουν περισσότερο, ὅταν θά τρέφονται ἀπό κοινοῦ καί θά διατηροῦν ἓνα νοικοκυριό ἢ ὅταν θά μένουν ὁ καθένας ξεχωριστά;

Εἶναι ὀλοφάνερο πώς ὅταν θά μένουν ξεχωριστά. Ἄν δηλ. ἐπρόκειτο νά σκορπίσουν τά δέκα παιδιά, θά χρειάζονταν καί δέκα σπίτια, δέκα τραπέζια, δέκα ὑπηρέτες κι' ὅλα τά ἄλλα ἀπαραίτητα στόν ἴδιο ἀριθμό. Τί συμβαίνει ἐξ ἄλλου στά σπίτια πού ἔχουν πολλούς δούλους; Δέν τούς ἔχουν κοινό φαγητό, ὥστε ἡ σχετική δαπάνη νά μὴν εἶναι μεγάλη; Αὐτό γίνεται γιατί ἡ διαίρεση σ' ὅλες τίς περιπτώσεις συνεπάγεται τήν ἐλάττωσῃ, ἐνῶ ἡ ὁμόνοια καί ἡ συμφωνία τήν αὐξηση. Ἔτσι ζοῦν σήμερα στά μοναστήρια, ὅπως παλιότερα οἱ πιστοί. Ποιός λοιπόν πέθανε ἀπό τήν πείνα; Ποιός δέν τράφηκε μέ ἀφθονία πολλή; Κι' ὅμως, σήμερα οἱ ἄνθρωποι φοβοῦνται αὐτή τή ζωή (τῆς κοινοκτημοσύνης)

ἐμπεσεῖν ἄπλετον καὶ ἄπειρον. Εἰ δὲ πείραν ἐμποησάμεθα τούτου, τότε ἂν κατετολήσαμεν τοῦ πράγματος. Πόσῃ οἶε καὶ χάριν εἶναι; Εἰ γὰρ τότε ὅτε οὐδεὶς ἦν πιστός, ἀλλὰ τρισχιλιοὶ καὶ πεντακισχιλιοὶ μόνον ὅτε πάντες οἱ τῆς οἰκουμένης ἦσαν ἐχθροί ὅτε πάντες οὐδαμόθεν προσεδόκων παραμυθίαν, οὕτω δὴ κατετόλησαν τοῦ πράγματος πῶσω μᾶλλον νῦν τοῦτο ἂν ἐγένετο, ἔνθα τῆ τοῦ Θεοῦ χάριτι πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης πιστοὶ; τίς δ' ἂν ἔμενεν Ἑλληνας λοιπόν; Οὐδένα ἔγωγε ἠγοῦμαι ὡς ἂν πάντας ἐπεσπασάμεθα, καὶ εἰλκύσαμεν πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. Πλὴν ἀλλ' ἂν ὁδῶ ταύτην προβαίνωμεν, πιστεύω τῷ Θεῷ, ὅτι καὶ τοῦτο ἔσται. Πείσθητέ μοι μόνον, καὶ κατὰ τάξιν κατορθώσομεν τὰ πράγματα καὶ ἂν ὁ Θεὸς ζωὴν δῶ, πιστεύω, ὅτι ταχέως εἰς ταύτην ἡμᾶς ἄξομεν τὴν πολιτείαν».

(P.G. 60, 96-98).

περισσότερο, παρά τό νά πέσουν σέ πέλαγος άγνωστο κι' άπέραντο. Άν όμως τήν είχαμε δοκιμάσει, σίγουρα θά τολμούσαμε νά τήν έφαρμόσουμε. Πόση χάρη κι' από τήν πλευρά τοῦ Θεοῦ θά μᾶς συνόδευε! Γιατί άν τότε πού δέν υπήρχαν παρά μονάχα τρεῖς ως πέντε χιλιάδες πιστοί, πού ὅλοι οἱ υπόλοιποι άνθρωποι τῆς γῆς ἦσαν έχθροί τους, πού δέν περίμεναν βοήθεια από πουθενά, τόλμησαν παρ' ὅλα αὐτά νά πραγματοποιήσουν τήν κοινοκτημοσύνη, πόσο μάλλον θά μπορούσε νά γίνη αὐτό σήμερα πού μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ εἶναι γεμάτη από πιστούς ἢ οἰκουμένη; Καί ποιός θά παρέμενε τότε ειδωλολάτρης; Ἐγώ τουλάχιστο νομίζω κανέναν κι' ἔτσι ὅλους θά τούς άποσπούσαμε άπ' τήν ειδωλολατρία καί θά τούς προσελκύαμε μέ τό μέρος μας (στό Χριστιανισμό). (Κάτι τέτοιο τώρα δέν συμβαίνει). Ὅμως άν προχωροῦμε σ' αὐτή τήν κατεύθυνση προοδευτικά, πιστεύω πώς μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ κι' αὐτό πού τώρα μᾶς φαίνεται άκατόρθωτο, θά γίνη. Μόνο πιστέψτε στά λόγια μου καί θά πραγματοποιήσουμε σταδιακά τό κατόρθωμα αὐτό. Κι' άν ὁ Θεός μοῦ δώσει ζωή, πιστεύω ὅτι σύντομα θά σᾶς ὀδηγήσω σ' ἓνα τέτοιο τρόπο κοινωνικῆς συμβιώσεως.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΣΥΝΑΞΕΩΣ

τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς,
Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ
31.8.2010

Οἱ Πρεσβύτεροι καί οἱ Διάκονοι τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ συνήλθαν σέ Σύναξη τήν Τρίτη 31.8.2010 ὑπό τήν προεδρία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου καί Ποιμενάρχου κ. Δανιήλ γιά νά μελετήσουν τό θέμα:

*«Ἡ σύγχρονη κρίση
ἀπό ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς»
στίς ἐξῆς δύο ἐνότητες:*

α'. Τά αἷτια τῆς ποικιλόμορφης κρίσης.

*β'. Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἐλπίδα καί ἐνότητα
τῆς κοινωνίας καί ὡς νοσηματοδότηση
τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.*

Ἄφοῦ ἄκουσαν σχετική εἰσήγηση καί ἀντήλλαξαν ἀπόψεις κατέληξαν στά ἐξῆς συμπεράσματα:

Δ'. Γιά τήν ένότητα: «Τά αίτια τῆς ποικιλόμορφης κρίσης»

1. Ἐπειδή ὁ ἄνθρωπος εἶναι ψυχοσωματική ὄντοτητα καί μετέχει ἐξ ἴσου στόν ὑλικό κόσμο μέ τό σῶμα του καί στό πνευματικό κόσμο μέ τό πνεῦμα του γι' αὐτό ὁ τρόπος τῆς ζωῆς του, οἱ ἐπιλογές του, οἱ ἀποφάσεις του, τά προβλήματα του ἀποκτοῦν διφυῆ χαρακτήρα.

Σύμφωνα μ' αὐτή τήν θεμελιώδη διδασκαλία τῆς θεολογίας τῆς Ἐκκλησίας τά προβλήματα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου δέν περιορίζονται στήν σφαῖρα τοῦ ὑλικοῦ καί ἐγκοσμίου οὔτε πάλι ἀπωθοῦνται σ' αὐτή τοῦ πνευματικοῦ καί ὑπερβατικοῦ. Καθένα ἀπό τά στοιχεῖα τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπηρεάζει καί ἐπηρεάζεται. Ἐάν ἀνατραπεῖ αὐτή ἡ ἀρχή καί διχοτομηθοῦν τά τοῦ ἀνθρώπου, τότε παρατηροῦνται σχιζοφρενικά φαινόμενα.

2. Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός ἀποφάνθηκε, περί τῆς κρίσεως τοῦ κόσμου, ὅτι «*νῦν κρίσις ἐστί τοῦ κόσμου*» (Ἰωάννου ιβ' 31) καί ὅτι «*αὕτη δέ ἐστίν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα*». (Ἰωάννου γ' 19).

Ἡ παρούσα κρίση ἐξεταζόμενη ἐκκλησιαστικῶς ὀφείλεται στό τρόπο καί στό νόημα ζωῆς τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, πού ἀπέρριψε τήν διδασκαλία τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ἐπορεύθη σύμφωνα μέ τά ἐντάλματα τῶν ἀνθρώπων.

3. Αὐτό, τό ὁποῖο σήμερα ἀπειλεῖ τοὺς Ἕλληνες πολίτες μέ ἀπόλυτη καταστροφή, δέν εἶναι τὸ «*οἰκονομικό χρέος*» καθεαυτό. Αὐτό, τό ὁποῖο μᾶς ἀπειλεῖ, εἶναι ἡ περιεκτική ἄγνοια καί ἡ λήθη. Ἄγνοοῦμε συνολικά ὡς κοινωνία τόσο τίς πνευ-

ματικές συντεταγμένες μας ως χριστιανῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ὅσο καί τίς πλέον στοιχειώδεις ἀρχές σέ σχέση μέ τόν ρόλο μας ως πολιτῶν ἐνεργῶς μετεχόντων στήν πολιτειακή καί οἰκονομική ζωή καί στή λειτουργία τοῦ Κράτους.

Ἡ οἰκονομική κρίση δέν εἶναι ἄσχετη μέ τήν πνευματική χρεοκοπία στήν ὁποία ὀδηγήθηκαν οἱ Ἕλληνες ἀπό τό ἀνεπαρκές (γιά τή διαμόρφωση ἡθους) ἐκπαιδευτικό σύστημα καί τήν ἀντικατάσταση τῶν ἰσχυρῶν ἀνθρωπιστικῶν ἀρχῶν καί ἀξιῶν ζωῆς ἀπό τίς ὑλιστικές «ἀξίες» τοῦ ἀκράτου ἀτομικισμοῦ, τοῦ πλουτισμοῦ καί τῆς κατανάλωσης.

Δυστυχῶς φθάσαμε στήν οὐσιαστική οἰκονομική καί πολιτική χρεοκοπία ἀκολουθώντας σταθερά μία πορεία δεκαετιῶν πού μέ μαθηματική ἀκρίβεια ὀδηγοῦσε στήν διάλυση.

4. Συγκεκριμένα ἡ φθορά τοῦ ἡθους, τῶν σκέψεων, τῶν ἀποφάσεων τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου ἐπῆλθε μεταξύ ἄλλων καί ἀπό τίς ἐξῆς νοοτροπίες:

α'. Ἀπό τήν ἀπολυτοποίηση τοῦ χρήματος.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος πιστεύει, ὅτι τό χρήμα βρίσκεται παντοῦ, εἰσχωρεῖ παντοῦ, ἔχει τήν δύναμη νά ἐπιβάλλεται. Ἐτσι ὁ ἄνθρωπος ἐπιδιώκει μέ αὐτό νά ἀποκτήσει ὅ,τι θέλει.

β'. Ἀπό τήν ἐπικρατοῦσα ἀντίληψη ὅτι ἡ εὐδαιμονία στηρίζεται στήν κατανάλωση.

Στήν κοινωνία μας καλλιεργεῖται ἡ ψευδαίσθηση, ὅτι εὐτυχισμένος καί καταξιωμένος εἶναι ὅποιος καταναλώνει. Αὐτή μετέτρεψε τόν ἄνθρωπο σέ καταναλωτή, ὄχι μόνο βασικῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς του ἀλλά καί περιττῶν, μέ σκοπό νά καταναλώνει συνεχῶς ξοδεύοντας περισσότερα ἀπ' ὅσα κερδίζει καθημερινά, χωρίς ὥστόσο νά ἐπιτύχει καί τοῦ ἐπιθυμητοῦ.

Αὐτή ἡ ψευδαίσθηση στηρίζεται στήν πεποίθηση, ὅτι ἡ οἰκονομία συνεχῶς θά ἀναπτύσσεται καί θά καλύπτει τίς

ύφιστάμενες ανάγκες. Αύτή ή πεποιθήση όμως άποδείχθηκε ούτοπική.

γ' . Από τήν χωρίς κανόνες χρήση τοῦ χρήματος.

Ή λατρεία τοῦ χρήματος καί ή προσπάθεια άποκτήσεως του διέφθειρε τό ήθος τῶν ανθρώπων. Ή κατάχρηση τοῦ χρήματος προκάλεσε τά πάθη τοῦ χρήματος:

Τήν πλεονεξία - τήν ματαιοδοξία - τήν άπληστία.

Ό σύγχρονος άνθρωπος άμφιταλαντεύτηκε άνάμεσα σέ δύο έρωτήματα:

Άγοράζω ό, τι χρειάζομαι ή ό, τι μοῦ άρέσει; Όταν ξοδεύω πρέπει νά βάζω όρια; Όταν βάζω όρια πρέπει νά διαλέγω; Ό άπόστολος Παῦλος θέτει τούς νόμους τής λιτότητος στον βίο τῶν πιστῶν ως έξης: «*έχοντες δέ διατροφάς καί σκεπάσματα, τούτοις άρκεσθησόμεθα*» (Α' Προς Τιμόθεον στ' 8).

Ή κατάχρηση τοῦ χρήματος.

Τό χρήμα έλευθερώνει, διότι ίκανοποιεί τίς ανάγκες τής ζωής, αλλά δημιουργεί καί ευθύνες γιά τήν άπόκτηση καί γιά τήν διαχείρησή του.

Τό χρήμα από τήν άγορά χρησιμοποιείται γιά τήν έξαγορά. Δηλαδή στην ζωή μας ύπάρχουν ύπηρεσίες, αγαθά κ.λπ. πού άγοράζονται μέ τό χρήμα. Ύπάρχουν καί άλλα πού δέν άγοράζονται π.χ. ή άγάπη, ή καταξίωση. Αύτά ό άνθρωπος προσπαθεί νά τά έξαγοράσει μέ τό χρήμα.

Ή άπαξίωση τής πτωχείας.

Σέ πολλούς καλλιεργήθηκε ή άποψη, ότι ή πτωχεία είναι κακό καί άποτυχία.

Ό πιστός όμως διδάσκεται νά επιλέγει τήν έκούσια πτωχεία, πού άπαιτείται από τό λόγο τοῦ Κυρίου από όσους επιθυμοῦν νά είναι μαθητές Του:

«*Εφη αύτῶ ό Ίησοῦς· Εί θέλεις τέλειος είναι, ύπαγε πώλησον σου τά ύπάρχοντα καί δός πτωχοίς, καί έξεις θησαυρόν εν ούρανῶ, καί δεῦρο άκολουθεί μοι*» (Ματθαίου ιθ' 21).

Ὁ πλοῦτος ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐπισήμανση τοῦ Κυρίου μας: «Ὁὐ δύνασθε Θεῶ δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ» (Ματθαίου στ' 24) ἀποδεικνύει τὸ ἀσυμβίβαστο τοῦ ὕλισμοῦ μὲ τὸ εὐαγγέλιο.

δ'. Πλοῦτος καὶ εὐαγγέλιο

Ἡ πολύμορφη κρίση μᾶς ὑποχρεώνει νὰ τοποθετηθοῦμε ἀπαντώντας σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση τῶν εὐαγγελίων καὶ ἐλέγχοντας τὴν αὐτοσυνειδησία μας ὡς πιστῶν καὶ τὴν ἱστορική πορεία μας στὸν κόσμον καὶ στὰ ἐξῆς ἐρωτήματα:

Γίνεται ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι καὶ πλούσιος καὶ χριστιανός κατὰ τὴν εὐαγγελικὴ διδασκαλία;

Ὁ πλοῦτος θεωρεῖται σημάδι τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ;

Ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη καὶ ἰσότητα ἐπιτυγχάνεται μὲ νόμους ἢ μὲ τὴν καλλιέργεια φρονήματος περὶ ἰσότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ αὐτοπροαίρετη προσφορά σ' ὅσους ἔχουν ἀνάγκη κατὰ τὰ γεγραμμένα;

«Ὅφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν» (Πρὸς Ῥωμαίους ιε' 1).

«Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ἡμᾶς εἰς δόξαν Θεοῦ» (Πρὸς Ῥωμαίους ιε' 7).

Ὁ πλούσιος ἀπαξιώνεται καθ' ἑαυτὸν, ὁ φτωχὸς ἐξυψώνεται ὁμοίως καθ' ἑαυτὸν ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ;

β'. Γιὰ τὴν ἐνότητα:

«Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἐλπίδα καὶ ἐνότητα
τῆς κοινωνίας καὶ ὡς νοσηματοδότηση τῆς ζωῆς
τοῦ ἀνθρώπου».

α'. Ἡ ἄποψη, ὅτι στὴν οἰκονομία δὲν ἰσχύουν κανόνες ἠθικῆς πρέπει νὰ ἐγκαταληφθεῖ. Ἄλλιῶς οἱ ἄνθρωποι θὰ μετατραποῦν σὲ ἄγρια θηρία πού τὸ ἰσχυρότερον θὰ ἐπιτίθεται στὸ ἀσθενέστερο.

Ἡ οἰκονομία ἔχει ἀνάγκη ἠθικῆς. Ἡ λόγος τοῦ Θεοῦ θέτει τούς κανόνες διαχειρίσεως τοῦ πλούτου καί χρήσεως τοῦ χρήματος, ὅπως τούς ἔχουν βιώσει καί ἐρμηνεύσει οἱ Πατέρες καί Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας.

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία μέ τήν ἀπωθημένη στό περιθώριο ἀπό τούς οικονομικούς τεχνοκράτες διδασκαλία τοῦ εὐαγγελίου ἀποτελεῖ τήν μοναδική ἐλπίδα γιά τήν ὑπέρβαση τῆς κρίσεως καί τήν νοηματοδότηση τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

β'. Τό Εὐαγγέλιο συνδέει τήν οικονομική ἀνάπτυξη καί πρόοδο (ἐπιχειρηματικότητα) μέ τήν αὐτάρκεια καί τήν μεταδοτικότητα, ὅπως ἀναφέρεται στά ἱερά κείμενα:

«Δός αὐτοῖς σπέρμα στάχους ἵνα πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύσωσι εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν» (2η εὐχή τοῦ Γάμου).

«Οὐ γάρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν δὲ θλίψις, ἀλλ' ἐξ ἰσότητος ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περισσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καί τὸ ἐκείνων περισσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης» (Β' Πρὸς Κορινθίους η' 13-14).

γ'. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ τονίζει τήν ἐνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους πού σημαίνει, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δικαιοῦνται νά μετέχουν στά ὑλικά καί πνευματικά ἀγαθὰ ἐξ ἴσου.

δ'. Ὁ ἰδεολογικός ἀποκλεισμός τοῦ Θεοῦ καί ὁ ἀθεϊσμός τῆς ἀδιαφορίας ὀδηγεῖ ἐν τέλει στόν ἀποκλεισμό τῶν ἰδίων τῶν ἀνθρωπίνων ἀξιών ἀπό τήν κοινωνία καί τήν ἐξαθλίωση τῶν προσώπων.

ε'. Ἄρα, θεμέλιο τοῦ ποιμαντικοῦ μας ἔργου ἐπιβάλλεται νά εἶναι ἡ Χριστοκεντρικὴ αὐτοσυνειδησία μας καί ἡ ἀντιστοιχία καλλιέργεια τῶν πιστῶν. Ἐνδεικτικὲς κατευθύνσεις πρὸς αὐτό θά πρέπει νά εἶναι ἐκτὸς τῶν ἄλλων καί οἱ ἐξῆς:

Ἡ ἄρτια καί ὀλοκληρωμένη κατήχηση τῶν πιστῶν συνδέοντας τὸ δόγμα μέ τὸ ἦθος.

Ἡ ἄρση τοῦ νοσηροῦ εὐσεβισμοῦ, ἀλλά καί τῆς μαγικῆς ἀντίληψης γιά τήν πίστη καί τὴ μυστηριακὴ ζωὴ.

Ἡ προβολή μέσω τοῦ προσωπικοῦ μας παραδείγματος, ὑγιοῦς ἱερατικῆς – λειτουργικῆς – κηρυκτικῆς – διδακτικῆς – παρουσίας. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἔτσι ἐμπνέει ἡ Ἐκκλησία ὑγιεῖς ἱερατικὲς κλίσεις.

Ὁ τονισμὸς τῆς Εὐχαριστιακῆς ἐκκλησιολογίας.

Ἡ λιτότητα καὶ ἀπλότητα στὸν διάκοσμο τοῦ ναοῦ καὶ στὴν τέλεση κάθε Ἱερῆς Ἀκολουθίας, ἀπὸ τὴν πιὸ καθημερινή, ἕως τὴν πλέον ἐπίσημη. Αὐτὸ πού ὁμορφαίνει τίς Ἱερές Ἀκολουθίες καὶ παιδαγωγεῖ οὐσιαστικά τοὺς πιστοὺς εἶναι ἡ προσωπικότητα τοῦ Ἱερέως, ἡ ἀνεπιτήδευτη ἱεροπρέπεια καὶ τὸ βίωμα πού ἐκφράζεται σωστά καὶ μέ σαφήνεια, καὶ ὄχι οἱ πάσης φύσεως (ἀντί-)αισθητικὲς ὑπερβολὲς τρόπων καὶ συμπεριφορῶν, πού προσωρινά καὶ μόνον καλύπτουν ποιμαντικὲς ἀνεπάρκειες, ἀποκαλύπτουν συναισθηματικὴ προσέγγιση τῆς πίστεως, ἀπευθύνονται καὶ ἀναπαράγουν «συναισθηματικούς» χριστιανούς, καὶ σίγουρα δέν καλύπτουν μεγάλο ποσοστὸ σκεπτόμενων ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους καὶ ἀπωθοῦν ἀσφαλῶς, ἀπὸ τὸ νὰ παραμείνουν στὴν Ἑνορία καὶ τοὺς ὠθοῦν σέ ἐσωτερικὴ μετανάστευση ἢ ἀκόμη καὶ σέ μόνιμη ἀπόσταση ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μέ ἀποτέλεσμα νὰ στερεῖται ἡ Ἐκκλησία συνολικά ὡς θεσμικὸ σῶμα πολὺτιμο ἀνθρώπινο δυναμικὸ.

Ἡ κάθε Ἑνορία θά ἐπιβιώσει στοῦ χρόνου, μόνον μέ σωστά κατηχημένους καὶ ἰσορροπημένους ἐνορίτες.

Γιὰ τὴν Ἱερατικὴ Σύναξη
Ἡ ἐξουσιοδοτηθεῖσα Τριμελὴς Ἐπιτροπή

Ἀρχιμ. Ἀναστάσιος Τασόπουλος
Πρωτοσύγκελλος

Ἀρχιμ. Καλλίνικος Νικολάου
Ἱεροκέρυξ

Πρωτ. Βασίλειος Φέσσας
Ἐφημέριος

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο απόστολος Παῦλος προτρέπει τούς πιστούς:

«Οφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνατῶν βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος ἡμῶν τῶ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομὴν.....

Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν Θεοῦ» (Πρὸς Ῥωμαίους ιε' 1-2, 7).

Δηλαδή: «Όσοι ἔχουμε δυνατὴ πίστη ὀφείλομε νὰ ἀνεχόμεστε τίς ἀδυναμίες αὐτῶν πού ἔχουν ἀδύναμη πίστη, καὶ νὰ μὴν κάνουμε ὅ,τι ἀρέσει σ' ἡμᾶς. Ἡ συμπεριφορά τοῦ καθενός μας νὰ εἶναι ἀρεστὴ στὸν πλησίον, ὥστε νὰ τὸν βοηθάει νὰ προκόβει στὸ ἀγαθὸ κι ἔτσι νὰ συντελεῖ στήν οἰκοδομὴ τῆς ἐκκλησίας.

Νὰ δέχεστε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, ὅπως δέχτηκε κι ἐσᾶς ὁ Χριστός γιὰ νὰ δοξάζεται ὁ Θεός».

Ο πιστός πού βιώνει τὴν φτώχεια προσβλέπει μέ ἐμπιστοσύνη στὸν Κύριο καὶ Θεό πού συντηρεῖ τὰ δημιουργήματά Του λέγοντας:

«Ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοὶ σου Κύριε, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν σφόδρα. βοήθησον ἡμῖν, ὁ Θεός, ὁ σωτὴρ ἡμῶν· ἔνεκεν τῆς δόξης τοῦ ὀνόματος σου, Κύριε, ρῦσαι ἡμᾶς καὶ ἰλάσθητι τῆς ἀμαρτίας ἡμῶν ἔνεκα τοῦ ὀνόματός σου» (Ψαλμοῦ οη' (οθ') 78, 8-9).

Δηλαδή: «Μή μᾶς καταλογίσεις τίς ἀνομίες τῶν προγόνων μας· ἄς ἔρθει νά μᾶς προὔπαντήσει ἡ εὐσπλαγχνία σου, γιατί δεν ἔχουμε ἄλλη ἀπαντοχή. Βοήθησέ μας, Θεέ, σωτήρα μας, γιά χάρη κἀν' το τῆς δικῆς σου δόξας· σῶσε μας καί συγχώρησε τίς ἀμαρτίες μας γιά τήν τιμή τοῦ ὀνόματός σου».

